

කවියෙන් කිවත්
බුදුබිණ
බුදුබිණම කමා



පාත්‍රාගල ගෞතම හිමි

කවියෙන් කිවත් වුදුවණ බුදුවණම කමා

කවීa

පූජ්‍ය පාත්‍රාගල ගෝතම හිමි

පණ්ඩිත, ගෞරව ශාස්ත්‍රචේදී, ශාස්ත්‍රපති,
අධ්‍යාපන ඩිප්ලෝමා,

**කවියෙන් කිවත්
බුදුබණ බුදුබණම නමා**

**පූජ්‍ය පානුගල ගෝතම හිමි
කතීෂ**

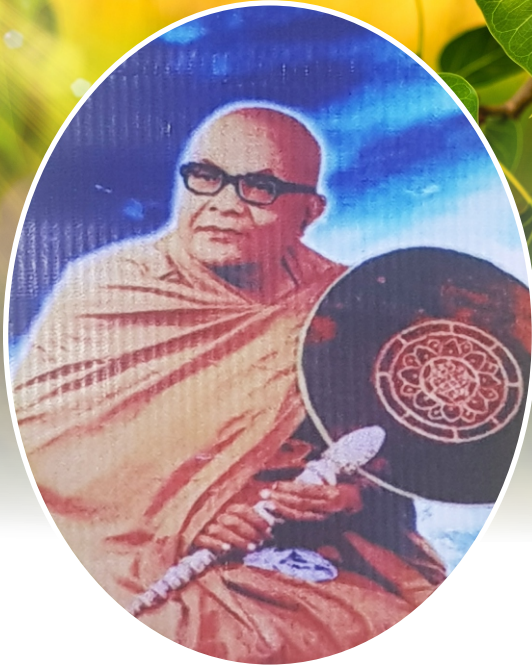
**කතීෂගේ වෙනත් කෘති
බෞද්ධ කවිබණ සම්ප්‍රදාය - 2002**

**ශ්‍රී සාරානන්ද විද්‍යායතන පිරිවෙන
පේරාදෙණිය.
2025.02.22**

ISBN NO : IS38914

Tel : 071 8571199

උපහාරිය



නුතන කවි බණ සම්ප්‍රදායේ නිර්මාතෘ,
පේරාදෙණිය ශ්‍රී සාරානන්ද විද්‍යායතනයේ ආදි කතෘ,
ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහා නිකායේ අනුනායක,
සිරි විනය සෝභන ධර්මකීර්ති ශ්‍රී සාරානන්ද,
අතිපූජ්‍ය සියඹලන්ගමුවේ ශ්‍රී ගුණාරතන මාහිමිපාණෝ

ඔබ සිතුවිණකි අප මේ සසරන්	ලැබුව
බඹ සුරනරන් වුව හද බැතියෙන්	පිදුව
රන් රැවතීන් නැතත් හැකි දිරියෙන්	සැදුව
මේ ගත කුසුම වේ ඔබේ පාමුල	පිදුව

පිළුම

දස මසක් කස දරා
තුසිත උකුලේ නොවා
හැදූ පිං මහිමයට
දයාධර මෂණියනි...

පිපෙන තුරුම කරගැට මල්
මහ මෙරක දුක දරා
දිරියෙන්, සවියෙන්
මා ගත සිත පුඩුදන්නට
වැර දැරූ පෙම්බර පියාණනි...

කහවතක් ගත නොවා
නැණ පහන දල්වමින්
රුවන් වන් ඔවුදනින්
ගමන් මග ඵකලකළ
මා ඇදුරු පියවරැණි...

නිසලවම වැඩ නිඳන්
නියම මග පසක් කොට
නැණ පහණ නිදන් කළ
සරානද විදුමවුනි...

නොමැති මුත් පුදන්නට
සුවඳ පිරි පරසතු
රුදුරු ගිරිතලා මැද
දිරිය දැනින් නෙව්
පුදුම් වන පස මලින්...



පෙරවදන

කවිය ශාංචාරවත් දෙයක් ලෙස සළකා ධර්ම දේශණායට විය යොදා ගැනීම සුදුසු නැතැයි මත ඉදිරිපත් වූ යුගයක බුදුබණ හා බුදු සිරිත කාවයට නගා කවිබණ ධර්මදේශණා කළ මහතෙරනමකි අපවත්වී වදාළ ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහා නිකායේ අනුනායක අතිපූජ්‍ය සියඹලන්ගමුවේ ගුණරතන මානිමිපාණන් වහන්සේ. සාම්ප්‍රදායික ධර්ම දේශණායෙන් සැහිමට පත් නොවූ දස දහස් සංඛ්‍යාත

ජනතාවගේ හදවත් දහම් රසයෙන් පුබුදුවාලීමට උන්වහන්සේ සමත් වූහ. සියඹලන්ගමුවේ නානිමියන්ගේ ශිෂ්‍ය භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් වන මධ්‍යම පළාත් ගුරු උපදේශක (පෙරදිග ශාස්ත්‍ර හා හසුරු කුසලතා) ශාස්ත්‍රපති පණ්ඩිත පූජ්‍ය පාත්‍රාගල ගෝතම හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද මෙම **“කවියෙන් කිවත් බුදුබණ බුදුබණම තමා”** යන ග්‍රන්ථය තම ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේ ගත් මග අභාවයට යා නොදී යලි පණගැන්වීමට ගත් උත්සාහයක් ලෙස මම දැකිමි.

ප්‍රාචීන පණ්ඩිත උපාධියද, ශාස්ත්‍රවේදී ගෞරව උපාධියද, ශාස්ත්‍රපති උපාධිය හා පශ්චාත් අධ්‍යාපන ඩිප්ලෝමා උපාධියද ලබා ඇති පාත්‍රාගල ගෝතම ස්වාමීන් වහන්සේ දෙස් විදෙස් ප්‍රකට අධ්‍යාපන ආයතනයක් වන පේරාදෙණිය ශ්‍රී සාරානන්ද විද්‍යායතනයේ හිටපු පරිවෙනාධිපතින් වහන්සේය. වසර 22 කට අධික කාලයක් පරිවෙනාධිපති වශයෙන් සේවය කළ උන්වහන්සේ මේ වනවිට අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශයේ මධ්‍යම පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුවට අනුයුක්තව මධ්‍යම පළාත් ගුරු උපදේශක වශයෙන් පිරිවෙන් කෙණ්ත්‍රයෙහි සේවය කරනු ලැබේ. **බෞද්ධ කවිබණ සම්ප්‍රදාය** නමින් මීට පෙර උන්වහන්සේ විසින් කෘතියක් රචනා කර ඇති අතර විය වැඩිදියුණු කරමින් මෙවර රචනා කර ඇති මෙම කෘතිය තුලින් බුදුබණ කවියෙන් ඉදිරිපත් කිරීම ගැන විවිධ මත දරණ පුද්ගලයන්ට සැක දුරුකර ගැනීමටත්, කාව්‍ය රසය ගැන උනන්දුවක් ඇති කවියෙන් බණ දෙසන දේශකයන්ටත්, කවිබණ ශ්‍රාවකයන්ටත් මහත් අත්වැලක් සපයන බව මගේ විශ්වාසයයි.

ආචාර්ය පූජ්‍ය කිරිඳිගල්ලේ ඤාණරතන හිමි මධ්‍යම පළාත් නි.අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ (පිරිවෙන්) මධ්‍යම පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව මහනුවර.

හැඳින්වීම

බණ්ඩාර මානව ඉතිහාසය හා සම්බන්ධව පවති. බුදුරදුන් වැඩ විදු ක්‍රි.පූ. 06 වන සියවස වන විට දේශනා ක්‍රමය භාවිතයේ පැවතුන භාරතයේ විවිධ විශ්වාස හා ඇදහිලි ආගම් සිද්ධාන්ත මෙම ක්‍රමය තුළින් ජනතාව වෙත සන්නිවේදනය විය. බුදුන් වහන්සේ ද ධර්ම සන්නිවේදනය සඳහා දේශනා ක්‍රමය භාවිතා කළ සේක. ඒ අනුව බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය තුළ ද විවිධ ධර්ම දේශනා ක්‍රම බිහිවූ බව සත්‍යයකි. බුදුරදුන් බොහෝවිට වාසගම් ක්‍රමයෙන් (ගඳුසයෙන්) දහම් දෙසූ අතර විටෙක කාව්‍යයෙන් ද (ගාථා) ධර්ම දේශනා කොට ඇත. සිංහල බුද්ධාගම තුළ ද කාව්‍යාත්මකව දහම් දෙසීම ඉතිහාසයේ වරින්වර සිදුව ඇත. මෙය බෞද්ධ කවිබණ්ඩ සම්ප්‍රදාය ලෙස සැලකේ. බෞද්ධ කවිබණ්ඩ සම්ප්‍රදායේ විකාශය සොයා බැලීමත් එහි නව්‍ය ස්වභාවය වූ නූතන කවිබණ්ඩ සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ සොයා බැලීමත් මෙහි දී සිදුවේ. එහි ඇති විවිධ සාධනීය ලක්ෂණ නිසා ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජය තුළ ජනප්‍රියත්වයට පත්වී ඇත. හික්ෂුව තුළ වූ නිසඟ කවීත්වය උපයෝගී කොට ගනිමින් සම්ප්‍රදායික බණ්ඩාර මානවයන් වෙන්ව මෙම වන මාවතට පිවිසබව දක්නට ලැබේ. බුද්ධියට මුල්තැන දුන් බුදුදහම තුළින් සංකීර්ණ ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කිරීම සිදුවේ. එය සරලව හා රසවත්ව නොවියත් ජනයාට ද තේරුම් ගත හැකි අයුරින් ප්‍රකාශ කිරීම නූතන කවිබණ්ඩ සම්ප්‍රදාය තුළින් සිදුකෙරේ.

මෘතකාලීන ප්‍රථම කවිබණ්ඩ දේශකයාණෝ අපවත්වී වදාළ අපගේ ගුරුදේවොත්තම ජේරාදෙනිය ශ්‍රී සාරානන්ද විද්‍යායතන පිරිවන හා අනුබද්ධ ආයතනයන්හි ආධිකාරී ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහානිකායේ අනුනායක අතිපූජ්‍ය සියඹලන්ගමුවේ ශ්‍රී ගුණරතන මාහිමිපාණෝය. උන්වහන්සේගේ කවිබණ්ඩ ධර්මදේශනා පිළිබඳ විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදුකරමින් මා විසින් මීට පෙර රචනා කළ බෞද්ධ කවිබණ්ඩ සම්ප්‍රදායය නැමති කෘතිය පරිශීලනය කළ බොහෝ හික්ෂුවහන්සේලා හා විද්වතුන් පාඨකයින් දායකයින් අප නාහිමියන්ගේ කාව්‍ය ධර්මදේශනා ඇතුලත්කොට ග්‍රන්ථයක් රචනා කරන මෙන් වරින් වර මා වෙතින් ඉල්ලා සිටියේය.

එම ඉල්ලීමද සපුරාලනු වස් මහනුවර මහාමායා විද්‍යාලයේ විශ්‍රාමික ආචාර්ය ව්‍යාපාති නිර්මාතෘ සම්බන්ධීකාරක සෙනෙවිරත්න මහලේකම් මහතාගේ හෙරණ ගත්කරණි වැඩසටහනට සමගාමීව මෙම "කවියෙන් කිවත් බුදුබණ්ඩ බුදුබණ්ඩම තමා" යන කෘතිය මා විසින් සම්පාදනය කරන ලදී. එම කාර්යයේදී මා බොහෝසෙයින් දිරිමත් කරන ලද්දේ මධ්‍යම පළාත් නියෝජ්‍ය අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ ආචාර්ය පූජ්‍ය කීර්තිගල්ලේ ඤාණරතන නාහිමියන් විසිනි. උන්වහන්සේට මෙහිදී පුණ්‍යානුමෝදනා පූර්වක පුණ්‍යමය පුදකරමි. ජේරාදෙනිය ශ්‍රී සාරානන්ද විද්‍යායතන නියෝජ්‍ය පරිවෙනාධිපති ශාස්ත්‍රපති මීවැල්ලුවේ සද්ධානන්ද හිමියන්ද සිහිපත් කරමි. එමෙන්ම නන් අයුරින් සහාය වූ සෙනවිරත්න මහලේකම් මහතා හා එම කාර්ය මණ්ඩලයටත්, සම්බන්ධීකරණ ගුරු උපදේශක හර්ෂ දිල්ෂාන් රාජපක්ෂ මහතාටත්, මධ්‍යම පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුවේ භාග්‍යා, අධිකාරී මහත්මීන්ටත්, රවිඳ මහතාටත්,, දිනුප පුනණුවන්ටත්, මෙහි නිර්මාණ කටයුතු සිදුකර දුන් නිව් විජය ඇඩ්වර්ටයිසින් හි ස්වර්ණනිලක බණ්ඩාර මහතාටත් අපගේ විශේෂ ස්තූතිය හිමිවේ.

මධ්‍යම පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව
පිරවෙන් අංශය
මහනුවර

පාත්‍රාගල ගෝතම හිමි
මධ්‍යම පළාත් ගුරු උපදේශක
(පෙරදිග ශාස්ත්‍ර භා සුරු කුසලතා)

1 පරිච්ඡේදය

වේනිභාසික විකාශය සහ එහි ස්වභාවය.

1.1 කවිය සහ කවිබණ.

කවිය බිහිවූයේ කෙසේද ? කවිය ලෝකයට ගෙනාවේ කවුරුන්ද ? යන්න සොයා බැලීම ඉතා අපහසු කටයුත්තකි. මානව ශිෂ්ටාචාරයේ ආරම්භය ම කවියේ ආරම්භය විය හැකිය. කවි කියන්නටත්, කවි විවේචනය කරන්නටත් පළමු කවිය යනු කුමක්දැයි සොයා බැලිය යුතුය. ඒ පිළිබඳව සොයා බැලීමේ දී පෙර අපර දෙදිග විචාරකයන් ඉදිපත් කළ අදහස් හා නිර්වචන ඉතා වැදගත් වේ.

පෙරදිග කාව්‍ය විචාරය තුළ කවිය පිළිබඳ ඉදිරිපත් වූ මත රාශියකි. “ රසය ආත්මය කොටගත් වාක්‍යය කාව්‍යයයි” (වාක්‍යං රසාත්මකං කාව්‍යං) විශ්වභාටයෝ ප්‍රකාශ කරති. රසය ද කවියත් සමඟ ජනිත විය. කවිය ඇති තැන රසයත්, රසය ඇති තැන කවියත්, ඇතැයි කිවහැකි තරමට මේ දෙකෙහි සබඳතාව බලපවත්වයි. කාව්‍යදර්ශ කතු දණ්ඩි පඬිවරයාගේ අදහස වන්නේ ඉෂ්ටාර්ථසූචක කාව්‍යය ම කාව්‍ය ශරීර වන බවයි. (ශරීරං තාවදිෂ්ටාර්ථ ව්‍යවච්ඡින්නා පද්‍යවලී) කාව්‍යය සම්බන්ධයෙන් ආචාර්ය භාමහ පඬිතුමා ඉදිරිපත් කළ අදහස ද සකලා බැලීම වැදගත් වෙයි. “තදදොෂො ශබ්දාර්ථො සුශුණාවන ලංකාති පුන: කකාපි” මෙයින් පැහැදිලි වන සාමාන්‍ය අර්ථය නම් උක්ති ක්‍රමයකදී ශබ්දයත්, අර්ථයත් දෝෂයන්ගෙන් තොරව ගුණයන්ගෙන් යුක්ත විය යුතු බවයි. එම ප්‍රකාශයට අනුව අලංකාර නොතිබුණද විවැනි ලක්ෂණයන්ගේ යුක්ත වූයේ කාව්‍යයි. පණ්ඩිත ජගන්නාට්තුමා කාව්‍යය පිළිබඳ කරන සුප්‍රසිද්ධ විග්‍රහය වන්නේ “රමණීය අරුත් ප්‍රතිපාදනය කරන ශබ්දය කාව්‍යය”. (රමණීයාර්ථ ප්‍රතිපාදක: ශබ්ද: කාව්‍යම්) වන බවයි. එතුමන්ගේ ප්‍රකාශයට අනුව ශබ්දයේ ප්‍රාණය අර්ථයයි. එහෙයින් කාව්‍යයේ රමණීය බවක් තිබීම වැදගත්ය.

මින් අනතුරුව විමසා බැලිය යුත්තේ අපරදිග විචාරකයින් කවිය පිළිබඳ දැක්වූ අදහස්ය. ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යයෙහි කැපී පෙනෙන කවියෙකු මෙන්ම විචාරකයෙකුද වශයෙන් සැලකෙන Shelley කවිය පිළිබඳ ලියූ දෑ ලෝ පසිදුය. කවිය කුමක්ද ? කවියේ දර්ශනය කුමක්ද ? එහි ස්වරූපය කුමක්ද ? යන ප්‍රශ්න කෙරෙහි ඔහු තම අවධානය යොමු කලේය. අපරදිග ප්‍රකට කවියෙකු වන ටී.එස්. එලියට් “ආකෘතික පරිසමාප්ත භාවයට එක්වුණු අර්ථවත් මනෝභාවයන්ගෙන් කවිය නිර්මිත වන්නේය යැයි ප්‍රකාශ කරයි. “අන් කිසිම ආකාරයකින් දැනටමත් නොහැකි අරුත් ප්‍රකාශ කිරීම පිණිස වචන යොදනු ලබන විශේෂ ආකාරය කවිය” වන බව සී. ඩේ, ලුවිස්ගේ අදහසයි. මෙවැනි ම කවිය පිළිබඳ ඉදිරිපත් කළ අදහස් සියගණනක් වුවද ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යයෙන් සොයාගත හැකිය. මෙම අදහස් හුදෙක් කවියන් විසින්ම ප්‍රකාශ කරන ලද ඒවා නොවන අතර සමහර අදහස් කලා ප්‍රේමීන් විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද අදහස්ය. එහෙත් භාරතීය

පඩිවරැහුන්, ඉංග්‍රීසි පඩිවරැහුන් කවිය අරභයා කරන ලද ප්‍රකාශවල මූලිකව දක්නා ලැබෙන වෙනසක් වෙයි. භාරතීය පඩිවරැහුන් කවිය පිළිබඳ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ දී නිර්වචනයක් දෙන බවක් කිසිවිටක පවසා නැත. ඔවුන් පවසන ලද්දේ තමන්ගේ දෘෂ්ටිකෝණයට අනුව නිවැරදි යැයි සිතන දේයි. එහෙත් ඉංග්‍රීසි පඩිවරැහුන් අනුගමනය කරනු ලැබුවේ මෙයට භාත්පසින්ම වෙනස් මඟකි. ඔවුන් තමන් තුළ ඇති කාව්‍ය ලෝලත්වය ප්‍රකාශ කිරීමට වඩා කවිය පිළිබඳව නිර්වචන දීමට පෙළඹුණු බවක් පෙනේ.

සිංහල සාහිත්‍ය තුළ කාව්‍ය, කවි, පද්‍ය, පැදි යනාදී පද පර්යාය පද, එනම් එකසමාන වචන සේ ගෙන භාවිත කෙරේ. ගී, සිව්පද, සිලෝ, සැහැලි, නිදහස්/නිසදැස් කවි යනාදී ගද්‍ය නොවූ රචනා හැදින්වීම මේ පදවලින් සිදුවේ. එහෙත් අතීතයෙහි පෙරදිග ජනයා “කාව්‍ය, යන පදය ව්‍යවහාර කළේද අපරදිග ජනයා Poetry යන පදය ව්‍යවහාර කළේද හුදෙක් පද්‍ය රචනා හැදින්වීම සඳහා නොව පොදුවේ “සාහිත්‍යය” යන අර්ථය නැංවීම සඳහාය. විවිධ සාහිත්‍යාංග හැදින්වීම පිණිස ගද්‍ය කාව්‍ය, පද්‍ය කාව්‍ය, වම්පු කාව්‍ය, දෘශ්‍ය කාව්‍ය යනාදී යෙදුම් භාවිතයට පැමිණ ඇත්තේ එබැවිනි. ඒ අනුව සංස්කෘත විචාරකයන් කාව්‍ය යන ශබ්දය ව්‍යවහාර කළේ කවිය යන සිංහල ශබ්දයෙන් ප්‍රතීයමාන අර්ථයට වඩා පුළුල් වූවක් සුවභය කිරීම පිණිස බව සැබවි. එහෙත් කවිය යන සිංහල ශබ්දයට සංස්කෘත කාව්‍ය ශබ්දයෙන් සුවභ වූ අර්ථයෙන් වැදගත් කොටසක් හසුවන්නේය. කවිය පිළිබඳ ඉදිරිපත්කොට ඇති නිර්වචන පරිශීලනය කිරීමෙන් පමණක් ඒ පිළිබඳ යථාච්චි අවබෝධයක් ලබාගත නොහැකිය. කවිය අත්‍යන්තයෙන් සංකීර්ණ කලා මාධ්‍යයක් වීම හා එහි ඒක දේශයක් නිර්වචනයකට හසුවීම ඊට හේතුවයි.

දැනට ලෝකයේ ඇති පැරණිතම සාහිත්‍යය සංස්කෘත සාහිත්‍යය ලෙස පිළිගැනේ. මෙහි ආදිතම ග්‍රන්ථ ලෙස සැලකෙන සෘග්වේදය, වේතරේය බ්‍රාහ්මණය, ශ්‍රතූ:කෙෂ්ප ආධ්‍යානය හා කාධිකය වැනි උපනිෂදයන්හිදී, උපදේශාත්මක ගීතිකා දක්නට ලැබේ. එම නිසා උපදේශ සාහිත්‍යයේ ආරම්භය සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙන් සිදුවීණැයි පිළිගැනේ. සංස්කෘත කාව්‍යයේ ආරම්භය ඇතිවන්නේ රාමායණ හා මහාභාරතය යන විරකාව්‍යද්වයෙනි. මුල් වේද ග්‍රන්ථවලින් ඉදිරිපත් කෙරුණු උපදේශ කරුණු කව්‍යාත්මකව ඉදිරිපත් කිරීමක් මෙම කාව්‍යවලින් සිදුවිය. ක්‍රි.පූ. 06 වන සියවසෙදී භාරතයේ පහළ වූ තථාගත බුදුන් වහන්සේ තමන් අවබෝධ කරගත් ධර්මය ජනතාවට සන්නිවේදනය කිරීම සඳහා මාධ්‍ය කොටගත්තේ මාගධිය හෙවත් පාලිභාෂාවයි. ධර්මෝපදේශ සපයන බුදුන් වහන්සේ ගද්‍ය, පද්‍ය, දෙකින්ම දහම් දෙසූ බව පැහැදිලිය. පාලි ත්‍රිපිටකය ගද්‍ය පද්‍ය දෙකෙන්ම යුක්ත වූ සාහිත්‍යයකි. සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ දී කාව්‍ය යන්නෙන් කවි හෙවත් පද්‍ය අදහස් කෙරේ. පාලි ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයේ කවි හෙවත් පද්‍ය සාමාන්‍යයෙන් හැදින්වෙන්නේ ගාථා උදාහ ආදී නම්වලිනි. බුදුරජාණන්වහන්සේ ද ඉතා උසස් ගණයේ කවියෙකු බව උන්වහන්සේ විසින් දේශිත යැයි සැලකෙන උදාහ හා ගාථා ආදියෙන් පැහැදිලිවේ.

ගාථා කෙසේ නම් කවි වන්නේදැයි මෙහිදී කෙනෙකුට ගැටලුවක් ඇතිවීම සාධාරණය. ඊට කදිම පිළිතුරක් සංයුක්ත නිකායේ දේවතා පුත්ත සංයුක්තයේ සුත්‍රයක බුදුරජාණන් වහන්සේත්, දිව්‍ය පුත්‍රයෙකුත් අතර “ගාථා” සම්බන්ධයෙන් ඇතිවූ සංවාදයකින් ලබාගත හැකිය. දිව්‍ය පුත්‍රයා ගාථාවන්ගේ නිධානය කුමක්ද ? (කිංසු නිදානං ගාථානං ?) ගාථාවන්ගේ සන්නිශ්‍රය කුමක්ද ? (කිංසු සන්නිස්සිතා ගාථා ?) ගාථාවන් කොහි බැස සිටී ද ? (කිංසු ගාථානමාසයො ?) යනුවෙන් ප්‍රශ්න කරන විට බුදුහු ගාථාවන්ගේ නිදානය ජන්දසය (ජන්දො නිදානං ගාථානං) ගාථාවන්ගේ සන්නිශ්‍රය නමිය. (නාම සන්නිස්සිතා ගාථා) ගාථා කවියා තුළ බැස සිටී. (කවි ගාථානමාසයො) යනුවෙන් පිළිතුරු දුන්න. ගාථා යන පදය අප සාමාන්‍යයෙන් දන්නා පාලි ගාථා හැටියට හදුනාගත නොහැකි බව අවසාන ප්‍රශ්නයට බුදුරජුන් සපයා ඇති පිළිතුරෙන් පැහැදිලි වේ. බුදුරජුන් සහ දිව්‍ය පුත්‍රයා අතර ඇතිවන සංවාදයෙහි ගාථා යන පදය යෙදී ඇත්තේ කවියාගේ නිර්මාණයටය. ගාථාව කවියා තුළ බැස සිටී යැයි පවසා ඇත්තේ එම නිසාය. ඒ අනුව ගාථාව යනු කවිය ම වනබව පැහැදිලිය. මෙසේ බලන කල බුදුන් වහන්සේ පමණක් නොව කාව්‍ය රචනයේ දක්ෂ වූ රචනන් වහන්සේලා මෙන්ම රචන් මෙහෙණින් වහන්සේලා කවිය උපයෝගී කරගෙන දහම් දෙසූ බව ථෙරගාථා හා ථෙරිගාථා තුළින් ප්‍රකට වේ.

බණ්ඩම් හෙවත් ධර්මදේශනා කිරීම සිංහල බුද්ධාගමෙහි දක්නට ලැබෙන එක් විශේෂ චාරිත්‍රයක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. ඒ සඳහා හික්ෂුන් වහන්සේලා යුගයෙන් යුගයට විවිධ ක්‍රම අනුගමනය කළහ. අරියවංස දේශනාව ආසන දෙකේ බණ, මිලිදු බණ හෙවත් මිලිදු නාගසේන සංවාදය, සුවිසි විචරණ බණ, ආලවක දමන ධර්ම දේශනාව හා කාලි යක්ෂණී දමනය ආදිය ඉන් කීපයකි. මෙයින් සමහර ධර්ම දේශනා සඳහා “කවිය” උපයෝගී කොටගත් බව පෙනේ. විශේෂයෙන් යුගාසන ධර්ම දේශනා හෙවත් ආසන දෙකේ බණවල දී කවි භාවිතා කිරීම ප්‍රකටය. ශ්‍රාවක ජනතාව අතරත් හික්ෂුන් අතරත් වඩාත් සමීප සම්බන්ධතාවක් ඇතිවන ආගමික කටයුත්තක් හැටියට බණ දේශනාව වඩාත් වැදගත් වූ නිසා එම කාර්යය ජනප්‍රිය කරවීම උදෙසා නොයෙක් ආකාරයේ උපක්‍රම හා අංග යොදාගත් බව පෙනේ. කවි බණ නමින් හැඳින්වෙන බණ දේශනා ක්‍රමයක්ද එසේ ජනප්‍රියව ගිය එක් ක්‍රමයක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. 19 වන සියවස මැද භාගයේදී නවතම ධර්ම දේශනා සම්ප්‍රදායක් ලෙස බෞද්ධ කවි බණ සම්ප්‍රදාය බිහිවූ අතර ඒ සඳහා බහුලව “කවිය” උපයෝගී කොටගත් බව ප්‍රකට කරැණකි.

1.2 බුදුබණ හා කවිය

ථෙරවාදි බුදු දහම ඇතුළත් පාලි ත්‍රිපිටකය ලෝකයේ ඇති පැරණි ආගමික සාහිත්‍යවලින් එකකි. එහි බොහෝ කොටස් ගද්‍යයෙන් ලියවී ඇති සමහර කොටස් ගාථා නමින් හැඳින්වෙන පද්‍යයෙන් ලියවී ඇත්තේය. එතුළින් ප්‍රකටවන කරැණක් වන්නේ බුදුන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා පැවැත්වීම වාසගම් ක්‍රමයෙන් (ගද්‍යයෙන්) පමණක් නොව කවියෙන් ද (පද්‍යයෙන්) සිදු කළ බවයි. මේ නිසා බෞද්ධ කවි බණ සම්ප්‍රදායේ ආරම්භය බුදුන් වහන්සේගෙන් ම සිදු

වුවා දැයි යන්න විද්වත් ගවේශණයට යොමුවිය යුත්තකි.

බෞද්ධ ධර්ම දේශනා ක්‍රමයේ දී ගද්‍යවලට පමණක් සීමා නොවී බහුල වශයෙන් පද්‍යට හෙවත් කවියට තැන දෙමින් රිද්මයට නැතහොත් තාලයට අනුව දහම් දෙසීම කෙරෙහි බුදුරදුන් අවධානය යොමුකළ බව පෙනේ. මජ්ඣිම නිකායේ සඳහන් ආකාරයට “සුඝීම” පරිබ්‍රාජකයා බුදුන් හමුවට එන්නේ බුදුන් කවී කියා ගිහියන් පහදවා ගන්නා උතුමෙකු ලෙස සලකමිනි. ධර්ම සන්නිවේදන මාධ්‍යක් ලෙස කවිය භාවිතා කළ ආගම් කතුවරයෙකු ලෙස බුදුරදුන් භාරත වැසියන් අතර සුප්‍රසිද්ධව සිටි බවත් එම ධර්ම දේශනා ශ්‍රවණය කිරීමට ඔවුන් උනන්දු වූ බවක් මෙයින් පැහැදිලි වේ.

ඇතැම් විචාරකයින්ගේ අදහස වන්නේ බුදුරදුන් පද්‍ය දේශණා ක්‍රමයක් ලෙස නොපිලිගත් බවයි. එයට මූලික හේතුව ලෙස ඔවුන් දක්වන්නේ “න තික්ඛවේ ආයතනකේන ගීතසස්රෙන ධම්මො ගායිතඛිබ්බො” යනුවෙන් මහණෙහි, ගීතසක ආකාරයෙන් ධර්මය දේශනා නොකළ යුතු යැයි බුදුන් කරන ප්‍රකාශයයි. ධර්මයට නැඹුරු වන්නා ගීතයෙහි ඇලීම ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසිසේත් එකඟත්වය පළකර නැත. එක් අවස්ථාවක ජබ්බග්ගිය තික්ඝු දික් වූ හඬින් දහම් දෙසන්නට වූහ. “යම් සේ අපි ගායනා කරමුද ශාක්‍ය පුත්‍රීය තික්ඝු එසේ ගී හඬින් දහම් ගයති යි ජනයා දොස් පවරන්නට වූහ” මෙහිදී බුදුරදුන් වේද පාඨ කියන්නාක් මෙන් ධර්ම දේශනා කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කළ බව පෙනේ. ගායනා ස්වරූපයෙන් කීම මින් අදහස් කරන්නට ඇත. පද්‍ය තහනම් කිරීමක් දේශනාවේ නැත. සමහර විට එබඳු අදහසක් පසු කලෙක ත්‍රිපිටකයට එකතු කළා ද යන්න විමසිය යුත්තකි. ඇතැම් විට සමාජ අවශ්‍යතාවන් අනුව එසේ ඇතුළත් කළා යැයි සිතීමට පිලිවන බුදුහු ධර්මය දේශනා කිරීමේදී සරහඤ්ඤයෙන් යුතුව එනම් තරංග වෘත්තාදී වෘත්තවලට අනුව කීමෙහි වරදක් නැතැයි සරහඤ්ඤයෙන් ධර්ම දේශනා කිරීම අනුදැන වදාළහ”.

(අනුජානාමී තික්ඛවේ සරහඤ්ඤං)

ත්‍රිපිටක දේශනාව තුළ බුදුන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීම් බහුලව ඇතුළත්ව ඇත්තේ සූත්‍ර පිටකයේය. සූත්‍ර පිටකය යළි දීඝ, මජ්ඣිම, සංයුක්ත, අංගුත්තර හා බුද්දක යනුවෙන් කොටස් හෙවත් නිකාය පහකට බෙදේ. වැඩි වශයෙන් ගද්‍යයෙන් ලියැවී ඇති දීඝ මජ්ඣිම සංයුක්ත හා අංගුත්තර නිකායන් තුළ අතරින් පතර පද්‍ය රචනාද දක්නට ලැබේ. එහෙත් බුද්දක නිකාය වැඩි වශයෙන් ගාථා හෙවත් පද්‍ය රචනයන්ගෙන් යුක්ත වූවකි. බුද්දක නිකායට අයත් පොත් පසළොස අතරින් ධම්මපද, සුත්තනිපාත, විමානවත්ථු, ථෙරගාථා හා ථෙරිගාථා, ජාතක, අපදාන, බුද්ධ වංශ, වර්යා පිටක යන පොත්, ගාථා රචනාවෝය”.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාථාව හෙවත් කවිය යනුවෙන් අදහස් කළේ පුද්ගලයාගේ සැනසුමට හා නිවීමට හේතුවන අර්ථවත් පද්‍යන්ගෙන් යුක්ත නිබන්ධනයන්ය. මිනිස් සිත කෙලසන රාගාදිය අවුස්සන ලෞකික වර්ණනා උන්වහන්සේ කවී වශයෙන් නොසැලකූ බව පෙනේ. “එම කරුණාද උන්වහන්සේ ධම්මපදයෙහි ප්‍රකාශ කොට ඇත්තේ පද්‍යයෙහි හෙවත් කවියෙහි.

සහස්සමීපි වෙ ගාථා
 අනත්ථපද සංභිතා
 ඒකං ගාථා පදං සෙයෙතා
 යං සුත්වා උපසමිමති'' (ධම්මපදය 101)

ධම්මපද පාළිය සිංහල කාව්‍යට නගන කවියා එම ගාථාව මෙසේ සිංහල කවියට නගයි.

අන්රුත් දෙවන ගාථා සහසකුදු	යස
යහපත් නොවෙති එහි පිරි බොල්ගතිය	මිස
සැනසුම දෙවන අරුතින් දිසි මහඟු	ලෙස
එක් ගාථා පදය උතුමියැ අනත	රස

සමිමා සමිඛුද්ධත්වයට පත්වූ ලොචිතුරා ඛුදුන් වහන්සේගේ ප්‍රථම උදානය ගෙන බැලුවද උන්වහන්සේ කවියට දැක්වූ ප්‍රියතාව ප්‍රකට වේ.

අනේක ජාති සංසාරං
 සන්ධා විස්සං අනිඛිඛිසං
 ගහකාරකං ගවේසන්තෝ
 දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං
 ගහකාරක දිට්ඨොසි
 පුන ගෙහං න කාහසි
 සබ්බා තෙ ඵාසුකා හග්ගා
 ගහකුටිං විසංඛිතං
 විසංඛාරගතං චිත්තං
 තණ්හානං ඛයමප්පධගා (ධම්මපදය 153/154)

මේ සසරැ සැරිසරා බොහොකල්	ඇවිද්දෙමි
නෙහැවතැ ඉපදීම දුක බව	හැඳින්නෙමි
අත්බවැ ගෙය සදන වඩුවා	උගත්තෙමි
උහු දක්නා නුවණ නොලබමි	දුකින්තෙමි

වඩුවා දිටිමි-ගෙය තැනුමට	නොදියෙමි
කෙලෙසුන් පරාලයෝ හැම ඇදැ	සිදියෙමි
ගෙහි කැණිමඩල බිඳ වහසා	දැමුයෙමි
තණ්හා නසා අරහත් වල	ලැබුයෙමි

නූතන කාව්‍ය විචාරකයෝ සංකේත භාවිතය උසස් කවිත්වයේ ලක්ෂණයක් ලෙස සලකති. මෙහි ඉතා සාර්ථක සංකේත භාවිතා කොට ඇත. තෘෂ්ණාව ගෙවල් හදුනා වඩුවෙකු ලෙසත්, ආත්ම භවයන් ගෙවල් ලෙසත් සංකේතවත් කර ඇත. වරක් බුදුන් වෙත පැමිණි මාරයාද “ඔබ කවි හදුමින් සිටියේදැයි” විමසිය උන්වහන්සේ දක්ෂ කවියෙකු බව මාරයාද දැන සිටින්නට ඇත.

බුදුරදුන් ස්වාභාවික පරිසරයේ දක්නට ලැබෙන විවිධ වස්තූන්, සතා සිව්පාවා මෙන්ම මිනිස් ජීවිතයේ විවිධ අවස්ථාද උපමා ගෙන කවියට නගා දහම් දෙසූ බව ත්‍රිපිටක ගත කරුණුවලින් තහවුරු වේ. ධම්ම පදයේ චිත්ත වර්ගයට අයත් මෙම ගාථාව වියට හිදසුනකි.

වාරිභෝව ඵලේ ධිත්තෝ
 ඕකමෝකත උඛිහතෝ
 ඵරිචන්දනිදං චිත්තං
 මාර ධෙය්‍යං පහාතවේ (ධම්මපදය 34)

ජලයෙන් ගොඩට දැමූ මසෙකුගේ ගතිය	ගෙන
මේ සිත සැලෙයි ගත සහ පහ ගැහෙන	මෙන
ඵහෙයිත් මාර වේසය ගැන හැඳින	දැන
සුණු කළ යුතු සසර සකැ සැම දුකමැ	දෙන

බුදුන්වහන්සේ මනසට හෙවත් සිතට මුල් තැන දුන් ශාස්තෘවරයෙකි. චිත්ත විග්‍රහයක යෙදෙන උන්වහන්සේ සිත දියෙන් ගොඩට දැමූ මසෙකු මෙනැයි කීමෙන් කුඩා දරුවෙකුට වුවද එහි ස්වභාවය වටහා ගැනීමට පිළිවන. බුදුරදුන් මෙබඳු දහම් කරුණු සරල උපමා ආදිය තුළින් කාව්‍යාත්මකව ඉදිරිපත් කර ඇති බව දක්නට ලැබේ. බුදුන්වහන්සේ විටක කවි සංවාදවලද නිරතව ඇති බවට ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයෙන් තොරතුරු ලැබේ. බුදුන්වහන්සේ හා කසිභාරද්වාප බමුණු අතර සිදුවන සංවාදය විබන්දකි.

කසිභාරද්වාප බමුණු:-

කස්සකො පටිජානාසි
 නච පස්සාම තෙ කසිං
 කසිං නෝ පුච්චිතෝ බුඤ්ඤි
 යථා ජානෙමු තෙ කසිං

(කස්සකෝ - සාන්තෙකැයි, පටිජානාසි - ප්‍රතිඥා කෙරෙහිය, තෙ-නුඹ වහන්සේගේ, කසිං-සෑමෙහි උපකරණ, නච පස්සාම-නොදකිමිහ, නො-අප විසින්, පුච්චිතො-විචාරන ලද්දෙහි, තෙ-ඔබගේ, කසිං-කෘෂි භාණ්ඩ, යථා-යම් පරිද්දකින්, ජානෙමු-දැනගන්නෙමුද, කසිං-විසේ වූ උපකරණ, බුඤ්ඤො-දේශනා කළ මැනවි)

බුදුන්වහන්සේ:-

සද්ධා ධීපං තපො චුට්ඨී
පඤ්ඤා මේ යුගනංගලං
හිරි ඊසා මනො යොත්තං
සති මේ චාල පාවනං

(සද්ධා-ශුද්ධා තොමො, මෙ-මාගේ, ධීපං-ධීජුවට වේ. තපො-තපස, චුට්ඨී-චර්ෂාව වේ. පඤ්ඤා-ප්‍රඥාතොමො, යුගනංගලං-විය හා නගුල වෙයි. හිරි-රූප්පා තොමො-ඊසා නගුලිස වේ. මනො-සිත හෙවත් චිත්ත සමාධිය, යොත්තං-යොත වේ. සති-ස්මෘති තොමො, මෙ-මාගේ, චාලපාවනං-සීවැල හා කැවිට වේ.) කෘෂිකර්මාන්තයෙන් පිවිතය ගතකරන කෘෂිකර්මාද්වාප බමුණාගේ මහා වජ්‍රමඟුල් දිනයේ එහි වැඩම කළ බුදුන් වහන්සේ කෘෂිකර්මාන්තෝපකරණ හා බුද්ධ ධර්මයේ එක් එක් ක්‍රියාත්මක අංශයන් සසඳා උපමා භාවිතයෙන් කලාත්මකව කවියෙන් ම කළ ධර්ම දේශනාවක් මෙහි දැක්වේ.

බුද්දක නිකායට අයත් සුන්ත නිපාතයේ උරග වග්ගයේ එන ධනිය සූත්‍රයේදී ධනිය ගෝපාල වැස්සට ආමන්ත්‍රණය කරමින් ගයන ප්‍රීති වාක්‍යකට බුදුරදුන් දෙන ප්‍රති පිළිතුරු කාව්‍ය ධර්ම දේශනයක ස්වරූපයක් ගනී.

පක්කොදනො දුද්ධධීරො හමස්මි (ඉති ධනියො ගොපො)
අනුතීරෙ මහියා සමානවාසො
ජන්නා කුටි ආහිතොගිනී
අථ වෙ පතථයසී පවස්ස දෙව

ධනිය : බත ඉදිලා අත කිරි දොවලා අත
මිහි ගං ඉවුරේ වෙසෙමි සියන් මැද
වහළ හෙවිල්ලෙමි ගිනි දැල්වූයෙමි
වැහි මේසය ඕනෑනම් වැහැපන්

අක්කොධනො විගතධිලො හමස්මි (ඉති හගවා)
අනුතීරේ මහියෙකරත්තිවාසො
විවටා කුටි නිබ්බුතො' ගිනි
අථ පතථයසී පවස්ස දෙව

බුදුහු: නොකිපෙමි අකුසල් මුල් උදුරාලා
මිහිගං ඉවුරේ රැයකට වෙසෙමි
කුටියේ දොර ඇර ගින්දර නිවලා
වැහි මේසය ඕනෑනම් වැහැපන්

බුදුන්වහන්සේ හා ධනිය ගෝපාල අතර කෙරෙන මෙම කවි සංවාදය තුළින් ධාර්මික බෞද්ධ ගිහි ජීවිතයකත්, සෞන්දර්යය ධීවනිත කෙරේ. බුදුන්වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ මෙබඳු කවි සංකල්පනාවන් කොතෙකුත් ත්‍රිපිටක සාහිත්‍ය තුළින් සොයාගත හැකිය. ඒ අනුව පෙනීයන කරුණක් වන්නේ බුදුන්වහන්සේ ධර්ම සන්නිවේදනයේ දී කවිය භාවිතා කළ බවයි. මේ නිසා බෞද්ධ කවි බණ සම්ප්‍රදායේ ආරම්භකයා බුදුන්වහන්සේ යැයි සිතීම වරදක් නොවේ.

බුදුන්වහන්සේ පමණක් නොව තත්කාලීන රහතන් වහන්සේලා මෙන්ම රහත් මෙහෙණින් වහන්සේලාද කවියෙන් දහම් දෙසූහ. ඒ සඳහා ඇති කදිම නිදසුන වන්නේ බුද්දක නිකායට අයත් ථෙරගාථා හා ථෙරිගාථාය. ථෙරගාථා හා ථෙරිගාථා රහතන් වහන්සේලාගේ හා රහත් මෙහෙණින් වහන්සේලාගේ උදාන හෙවත් ප්‍රීති වාක්‍ය ලෙස සලකනු ලැබේ. කාව්‍ය රසයෙන් අනූන රහතුන්ගේ උදාන ඇතුළත් ලෝකයේ මෙම ආදිතම පද්‍ය රචනා බටහිර වියතුන් හඳුන් වන්නේ භාවගීත (Lyrics) නමිනි. පාලි භාවගීත එක්තරා සුවිශේෂ පද්‍ය රීතියක් (Genre) ලෙස සමහර විද්වත්හු සලකති.

ගිහි දිවිය කලකිරී පැවිදිව වනවාසයෙහි හුදෙකලාව බවුන් වඩා ලබාගත් නිවන් සුවය පිළිබඳ තෙරුන්වහන්සේලා ඉදිරිපත් කරන උදානයන් ථෙරගාථාවලට ඇතුළත් වේ. උතුම් වූ නිර්වාණය අවබෝධ කර ගැනීමට සහාය වූ සුපුෂ්පිත වෘක්ෂයන්, පර්වත, ගිරිගුහා, කඳුරැලි, ගංගා, වන සිව්පාවුන් හා කුරුල්ලන් ආදී ස්වභාව සෞන්දර්යය අගයමින් ථෙරවරුන් කරන භාව ප්‍රකාශයන් උපදේශයන්ගෙන් මෙන්ම කාව්‍යමය ගුණයෙන් අනූනයයි.

බුද්ධ කාලයෙහි ම විසූ වංගීස තෙරණුවන් හිටිවන කවි කීමෙහි දක්ෂයෙකු වූ බව පෙනේ. වංගීස තෙරණුවන් ගාථා (කවි) කියන්නේ කල් ඇතිව නිතා මතා ගොතා ගෙනදැයි වරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසූහ. 'ස්වාමීනි, මම කවි බැඳීම සැපත කොට ඇත්තෙක් නොවෙමි. එහෙත් මා කවි කියන්නේ එකණෙහිම වටහාගත් බුද්ධියෙන් (ප්‍රතිභානයෙන්) යයි වංගීස තෙරණුවෝ පිළිතුරු දුන්හ'. පැවිදි වූ නොබෝ දිනකින්ම රූමත් ස්ත්‍රීන් පිරිසක් තම විහාරයේදී දැක උපන් රාගය තමාටම කියාගන්නා වංගීස හිමි කරන ප්‍රකාශය ආධ්‍යාත්මික විවරණයකි.

උග්ගපුත්තා මනිස්සාසා
සික්ඛිතා දුල්ල ධම්මිනො
සමන්තා පරිකීරෙය්‍යං
සහස්සං අපලායිනං (ථෙරගාථා 1215)

සවේපි චිත්තකා හියෙතා
ආගමිස්සන්ති ඉත්ථියෝ
නේව මං බ්‍යාධියිස්සන්ති
ධම්මේ සමිහි පතිට්ඨිතං (ථෙරගාථා 1216)

මැනවින් පුරුදු පුහුණු කළ ශිල්පයේ දක්ෂ දැඩි ස්වභාව ඇති බලවත් අය ඔහු වටේටම දහසක් ඊතල විද්ද ද යුද්ධයේදී පලානොයයි. විපරිද්දෙන් මෙම ස්ත්‍රීන් පමණක් නොව මීට වඩා බොහෝ ස්ත්‍රීන් ආවද ධර්මයෙහි පිහිටීමට ඉන් කිසිදු බාධාවක් නැත යනුවෙන් වංගීස හිමියන් කරන ප්‍රකාශය කාව්‍ය ධර්ම දේශනයක ස්වරූපය ගනියි.

සංවාද ස්වරූපයෙන් රචිත ථේරගාථාද දක්නට ඇත. සේල බුන්මණයා හා බුදුන් අතර ඇතිවූ සංවාදයක් සේලත්ථේර ගාථාවන්හිද, අංගුලිමාල හා බුදුන් අතර වූ සංවාදයක් අංගුලිමාලත්ථේර ගාථාවන්හිද දක්නට ලැබෙන අතර, ථුස්ස තෙරුන් හා පණ්ඩරස්ස නම් බුන්මණයෙකු අතර වූ විබදුම සංවාදයක් ථුස්සථේර ගාථාවන්හිද වියි. ථේරගාථා තුළ අවවාද ස්වරූපයෙන් ධර්ම කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමක්ද දක්නට ලැබේ. තිස්ස නම් තෙර කෙනෙකුට මුගලන් හිමි මෙසේ අවවාද කරයි.

සත්තිශාවිය ඔට්ටිදො
ධය්හමානෝව මත්ථකෙ
නවරාජපනානාය
සතො හික්ඛු පරිබ්බපේ (ථේරගාථා 1167)

“මහණ, ආයුධයකින් හිස මුදුනකට ගැසුවා සේ ද, හිස මුදුන ඇවිලෙන්නා සේ ද, කාමරාගය දුරුකිරීම සඳහා නැසිරිය යුතුය” යනුවෙන් කරන අවවාදය සඳහා උපමාලංකාර යොදාගත් බව විද්‍යමාන වේ.

ථේරගාථා තුළ බොහෝවිට දක්නට ඇත්තේ තෙරණින් වහන්සේලා ගිහි පිවිතයේදී ලද දුක්ඛ දෝමනස්සයන් හා පැවිද්ද ලැබීමෙන් පසු ලබන විමුක්ති සුවයත් ගැනය. මොවුන් වැඩි වශයෙන් තම පෞද්ගලික අත්දැකීම් කාව්‍යම ස්වරූපයෙන් ප්‍රකාශ කරති. ඒ තුළින් වහිතාවනට ලදහැකි උපදෙස් බොහෝය. විටෙක තමන් ඉතා අගය කළ ශරීරයේ අහිත්‍යතාව පිලිබඳව මෙනෙහි කරන අයුරු අමීඛපාලී ථේරගාථා තුළින් ප්‍රකට වේ. ගිහි කළ ගණිකාවක් වූ අමීඛපාලී තෙරණියෝ තම කේශ කලාපය, බැම යුවල, නෙත්, නැහැය, දත් ආදී ශාරීරික අග්‍රපසඟ ගැන පිළිකුලෙන් යුතුව අහිත්‍යතාව මෙනෙහි කළාය. ඇය තම පියවුරු පිළිබඳ කරන විග්‍රහය මෙසේය.

පීනවට්ටසතිතුග්ගතා උහො
සෝහරේ සුථනකා පුරේ මම
ථේවිකීව ලම්බන්තෙ නොදකා
සච්චවාදී වචනං අනඤ්ඤතා (ථේරගාථා 265)

පිරි වටවී උස්ව තිබූ ඒ
 පුන් පයෝ මගේ බැබලුනා
 අහෝ අද විය ජලය වියලුණු
 පෙරන් කඩ සේ වල්ලිලා
 සමීබුදුන්ගේ වදනයි ඇත්තට
 අනේ හරියට ඇත්තමයි.

පීචක අඹ වනයට වඩින සුභා තෙරණියගේ රූපශ්‍රීයෙන් වඳිවූ කාමුක ධුර්තයෙක් ඇගේ මඟ අවුරා රමණයට එන ලෙස ඇයට ආරාධනා කරයි. චීව්ට සුභා තෙරණියෝ ශරීරයේ අනිත්‍යතාව දක්වමින් ඔහුට මෙබඳු දහමක් දේශනා කලාය.

කිං තෙ ඉධ සාරසම්මතං කුණපපුරමිහි සුසානවඩ්ඪිනේ
 හේදනධම්මේ කල්ලේබ්බේ යං දිස්වා විමනො උදික්ඛසි
 (ටේරගාථා 385)

කුණපයන්ගෙන් පිරුණු සොහොන් බිම	වඩලනසුලු
සාර කිසිවක් දුටුද මේ ගතෙහි	බිදෙනසුලු
රැවටිලා හේද ඔබ මගේ රුවට	නයනකලු
නොමග ගිය හැඩ පෙනෙයි පස්කඳට	හැසෙනසුලු

සමස්තයක් ලෙස ගෙන බලන කල ටේරගාථා හා ටේරීගාථා තුළ ආත්ම ප්‍රකාශන මෙන්ම අවවාද හා සංවාදද දක්නට ඇත. එමගින් බොහෝ විට ධර්ම සන්නිවේදනය සිදුවේ. ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ප්‍රකාශ කිරීම බුදුදහමේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයකි. ටේරගාථා හා ටේරීගාථා තුළ ව්‍යාජ වර්ණනා නොමැත. සරල බව හා කෙටි බව විද්‍යමානයි. උපමා රූපක ආදිය යොදාගෙන ඇත්තේ ශ්‍රාවක ජනතාවට සමීප දේ උපයෝගී කරගෙනය. භාරතයේ අලංකාර වාදයන් බිහිවීමට පෙර රචිත බැවින් සංස්කෘත කාව්‍යාලංකාර ආදියේ බලපෑම මේ තුළ නැත. නිතැතින්ම මතුවන කාව්‍යත්වයක් ඇති අතර අර්ථාලංකාර හා ශබ්දාලංකාර ද අනායාසයෙන් බිහිවී ඇත. තථාගත බුදුරදුන් ධර්ම සන්නිවේදනයේදී තම කවිත්වය උපයෝගී කරගත් සේම රහතන්වහන්සේලා හා රහත් මෙහෙණින් වහන්සේලාද කවියෙන් දහම් කරුණු ඉදිරිපත් කළ බව ටේරගාථා හා ටේරීගාථා තුළින් ප්‍රකට වේ.

1.3 සිංහල සාහිත්‍ය හා ඛණ

විජය (ක්‍රි.පූ 6 සියවස) කාලයේ සිට දෙවනපෑනිස් (ක්‍රි.පූ.3 සියවස) කාලය දක්වා පැවති සිංහලය, සාහිත්‍යයකින් රැකි වැඩිදියණුව ආවක්ඛව පෙනෙන්නට නැත. එහෙයින් එවක ව්‍යවහාර සිංහල ප්‍රාකෘත අවස්ථාවක පැවතුණක් ඛව සිතාගැනීම වරදක් නොවේ. ශ්‍රී ලංකාවේ අක්ෂර මාලාව සකස් වී ඇත්තේ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර මාලාව පදනම් කොටගෙනය. මහින්දාගමනයෙන් (ක්‍රි.පූ. 3 සියවස) ලැබුණු මෙම අක්ෂර මාලාව පදනම් කරගෙන සිංහලයේ ලේඛනය බිහිවිය. සිංහල භාෂාව ප්‍රාකෘත අවදියෙන් මිදී සාහිත්‍ය අවස්ථාවට පත්වූයේ ඉන් අනතුරුවය. භික්ෂුන් වහන්සේලා බුදු දහම සිංහලෙන් දේශනා කරන්නට පටන් ගැනීමත් සමඟ සිංහල සාහිත්‍යයද වර්ධනය වූ ඛව සිතීමට පිලිවන. එමෙන්ම භික්ෂුන් වහන්සේලා ශ්‍රී ලාංකික ඛෛද්ධියාට කවියෙන් දහම් දෙසූ ඛවද සාහිත්‍යාගත තොරතුරු මඟින් අනාවරණය වේ.

සිංහල පද්‍යයේ ඉතිහාසය සිංහල සාහිත්‍යයේ ඉතිහාසය තරම් පැරණි යැයි සිතීමට පිලිවන. ඉතා පැරණි යුගයට අයත් සෙල්ලිපි අතර පද්‍යයෙන් ලියවුණු ලිපිද දක්නා ලැබේ. මෙතෙක් සොයාගෙන ඇති ශිලාලිපි අතරින් කවියෙන් සකස් වී ඇති හැටියට තමා විසින් සලකනු ලබන ශිලාලිපි තුනක් ගැන පුරාවිදු සෙනරත් පරණවිතාන මහතා සඳහන් කරයි. මෙයින් දකුණු පළාතේ මාගම්පත්තුවේ කිරින්ද අසලින් ලැබී ඇති ලිපිය බුදුගුණ වැණුමකි. තිස්සමහාරාමයෙන් සොයාගත් සෙල්ලිපියක තණ්හාව ගැන කරන ප්‍රකාශය කවි ඛණක ස්වරූපයක් ගනියි.

ය ගෙඛම සේ ඛයෙ නාමා
 සග වඛම නෙනාම මිවදිටිකා
 ජන අවතය නෙ හකියෙ සග
 ආසාති සොන රපිකි (ය) ගාමේ

මිවදිටි ඛිනක අටි
 මට්ම බුදු සරණා ගතෙ
 නාග උවරාපෙ නාම
 කඛ උවරාජකාලහි

(තණ්හාය වනාහි ඛය නම් වන්නේය. තණ්හාව වර්ධනය කිරීම වූ කලී මිසදිටු වූවාක් නම් නොවන්නේද ? තණ්හාව හා ආසාවෙන් තුරන් වී සිටීමට ජනයාට නොහැකිද ?) (මෙසේ සිතීමෙන් අනතුරු, රාජකීය ග්‍රාමයෙහි ඇති මිසදිටුඛව ඛිදදමන අටියෙන් උපරාජ නාග නම් වූ නැණවත් මම උපරාජ කාලයෙහි දි බුදු හිමියන් සරණා ගියෙමි)

බුදුගුණ වැනිම සහ බුදු ඛණ දෙසීම රජවරුන්ගේද සිත්ගත් ඛව මෙම සෙල්ලිපි මගින් ප්‍රකට වේ. ක්‍රි.ව. 552-570 අතර රජකළ 11 මුගලන් රජු ප්‍රසිද්ධ

කවියෙකු බව මහා වංශයේ සඳහන් බවත් චතුර්මා දහමි කවි බැඳ රාත්‍රී බණ හමාර වූ විට ඇත්කුඹ වාඩිගත් මිනිසුන් ලවා නුවර සැරි සරා කියවූ බවත්, පුඤ්ච බණ්ඩාර සන්නස්ගල මහතාගේ අදහසයි.

සිංහල සාහිත්‍යයෙහි කාව්‍යමය අගයෙන් පරිපෝෂිත ලේඛන අතර ඉතා පැරණි ලේඛන ලෙස සීගිරි කැටපත් පවුරෙහි කුරුටු ගී සැලකීමට පිළිවන. සිංහල කවිය ධර්ම සන්නිවේදනය සඳහා කොතරම් උපයෝගී කර ගත්තාද යන්න ක්‍රි.ව. 8,9,10 සියවස්වල සීගිරි ගී ලියූවන් අතර පැවිදි කිවිණ්ද දක්නට ලැබීමෙන් සනාථ වේ.

1. පරණගමිහි වැසි දළසිවල් පැවිප (101)
2. රියන්සෙන් පැවිප (101)
3. රජනමාවැසි රියන් පැවිප (120)
4. කරල් පා පිරිවෙන්වැසි සිරිනා පැවිප (130)
5. මානා පිරිවෙන් වැසි දහමි සෙනල් පැවිප (189)

ක්‍රි.ව. 8 වන සියවසෙහිද රියන් සෙන් නම් වූ හික්ෂුව විසින් ලියන ලද සීගිරි කාව්‍යය යට දැක්වෙන අතර ඒ වනාහි ලෞකික දිවියෙන් අධිනික්මන් කළ බෞද්ධ හික්ෂුවකට සාකල්‍යයෙන් උචිත වන්නා වූ කවි සංකල්පනාවක් බැව් පෙනේ.

උකැටැලි(වී)අ(යි)මි උකැටැලි බලනට නවන
තූප උකැටැලි දිනි බෙයදහි රනවනනි නොබණ

(උකටලිව මෙහි ආවේ. මෙය බලන්නවුනට ද උකටලි බව ඇතිවේ. නැවත තොප විසින් උකටලි බව ජනිත කරවන ලදී. පර්වත පාර්ශවයෙහි රන්වන් කතුනි, නොබණනු මැනවි.)

පද්‍ය රචනය සම්බන්ධයෙන් ලියවුණු පැරණිතම කෘතිය ලෙස දැනට විද්‍යමාන වන්නේ සලමෙවන් නිරිඳුන් විසින් ලියූ සියබස්ලකරයි. එහිදී කාව්‍යයෙහි වස්තුව පිළිබඳ ඉදිරිපත්කරන අදහස් මෙහිදී සාකච්ඡා කිරීම වැදගත්ය.

පෙදෙන් බුදු සිරිතැ - බසින් වත් සිරිත් ඇ
පද යුතු බසින් නළු ඇ - අනතුරු ලකුණු දක්වමි

සියබස්ලකර කාව්‍යාදර්ශයේ පරිවර්තනයක් සේ සැලකේ. එහෙත් බුදුසිරිත වැනිමක් ගැන නොකියවේ. මේ පිළිබඳ අදහස් දක්වන මහාවාරිය ආනන්ද කුලසූරිය මහතා බුදු සිරිත වැනිමට පද්‍යය සුදුසු මාධ්‍යයකැයි පෙර ඇඳුරන් සලකන්නට ඇති බවත්, එම සම්ප්‍රදාය සියබස්කරු ලියා තබන්නට ඇති බවත් ප්‍රකාශ කරයි. එසේ නොමැති නම් පද්‍ය බුදුසිරිත වැනිමට ඉතාම සුදුසු මාධ්‍යයැයි කතුවරයා සිතන්නට ඇතැයි ඔහු පවසයි. ඒ කෙසේ වුවද

සියබස්ලකරේ මෙම නියමයට අනුව බුදුසිරිත වැනිම කවියෙන් ම සිදු කළ බව අනතුරුව රචිත ගී කාව්‍ය තුනෙන් පැහැදිලි වේ. මුවදෙව්දාවත, සසඳාවත, කවිසිලම්භා යන ගී කාව්‍ය තුනම සඳහා කාව්‍ය වස්තු ගෙන ඇත්තේ ජාතක පොතෙනි. එනම් පිළිවෙලින් මධ්‍යදේව ජාතකය, සස ජාතකය හා කුස ජාතකයයි. ජාතක කථා කවියට නැගීම පිළිබඳ අදහස් දක්වන මහාවාර්ය ආනන්ද කුලසූරිය මහතා බුදුන් වහන්සේගේ ගුණ වැනිම ම පරමාර්ථය කොටගත් බැවින් සිංහල කවීන් බුදු සිරිතත් බෝසත් සිරිතත් අතර මහත් වෙනසක් නොදැටුවා විය හැකි යැයි ප්‍රකාශ කරයි. අපේ පැරණි කවීන් මෙම කථාවාස්තූන්ට මහත් ලැදිකමක් හා ආදරයක් දක්වා ඇත. ඒ බැව් කවිසිලම්භේ එන මෙම ගීයෙන් ප්‍රකට වේ.

කිව්බැව් කිව්ඳුමේ - කුසුම් සැපතෙහි විපුල් පෙලෙ
 බෝසත් සර වැණුම්-වියනේ මුව පවත් වේවා (04 ගීය)

කව්බව නමැති ගසේ මල් එල ගැනීම නම් බුදු සිරිතක් වැනිම යයි කවිසිලම්භා කතුවරයා මෙලෙසින් කියයි. සියබස්ලකර හා කවිසිලම්භා යන දෙපොතෙහි දැක්වෙන පාඨයන්ගෙන් අපේ කවියන් බුදු සිරිතක් කවි බසින් කීමට කොතරම් කැමැත්තක් දක්වන්නට ඇත්දැයි සිතාගැනීමට පුළුවන. සංස්කෘත අලංකාරානුශාසනය අනුව මෙම කෘති රචනා වුවද සිංහල කවි බණ සම්ප්‍රදායේ මුල අවස්ථාවක් ලෙස අගය කිරීමට අපහසු නොවේ. මුවදෙව්දා කවියා තම කව පටන්ගැනීමේ දී කරන බුද්ධ නමස්කාරයම ඊට නිදසුනකි.

නුවණ නිස	යුරා
විනේ කුමුදුනිස	යුරා
කෙලෙස් තුසර දිව	යුරා
බව ඳුක් ළැවු අග	යුරා
සත් තිසර	සරා
ගුණ බිගු පෙළ මහ	සරා
විසා දල නිදු ප	සරා
තිත් ගජන් කැන් කෙ	සරා
රා වස ම	තුරා
සඟ මොක් සුවග	යතුරා
උවඳුරු අඳුරු	මිතුරා
නමවු තිලොවකැ	මිතුරා (1-3 ගී)

මෙම බුද්ධ වන්දනය තුළ ඇති විශේෂ ලක්ෂණයක් වන්නේ කවියා තමා ම බුදුන් නොවඳින අතර අන්‍යයන් එහි යෙදවීමයි. ඒ බව “නමවු” යන්නෙන් පැහැදිලි වේ. සසඳාවෙහි ද මෙම පිළිවෙළ ම අනුගමනය කර ඇති අතර වෙනසකට ඇත්තේ සසඳාකරු බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ යන තෙරුවනටම නමස්කාර කිරීමයි.

අමාවතූර, බුත්සරණ, දහම්සරණ, සඟසරණ, පූජාවලිය, සද්ධර්මරත්නාවලිය හා පන්සියපනස් ජාතක පොත ආදී ධර්ම ග්‍රන්ථ ලියවුණු පොළොන්නරුව, දඹදෙණිය, කුරුණෑගල යුග වාසගමෙන් (ගද්‍යයෙන්) බණ කීම ප්‍රධාන කොටගත් යුග ලෙස සලකන්නේ නම් කෝට්ටේ යුගය කවියෙන් (පද්‍යයෙන්) බණ කීමේ ස්වර්ණමය යුගය ලෙස සැලකීමට පිළිවන. මෙහි දී තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියන්ගේ කාව්‍යශේධරයට ප්‍රමුඛතාව ලැබෙන අතර බුදුගුණ අලංකාරය, ලෝවැඩ සඟරාව හා ගුත්තිල කාව්‍යය සෙසු කවිබණ දේශන ඇතුළත් ධර්ම ග්‍රන්ථ සේ නම් කළ හැකිය.

කාව්‍යශේධර මහා කවි රචනා කරන ශ්‍රී රාහුල මාහිමියෝ උලකුඩය දේවිය විසින් කවියෙන් බණක් කීමට කරන ලද ආරාධනාවෙන් දේශනා කරන මෙම කවි බණ සතුවීන් ශ්‍රවණය කරන ලෙස මුලදී ම ඉල්ලා සිටිති.

තෙවලා දැන	යෙහෙන
දස අත යෙහෙන්	හොඬවන
විජයධා	පිරුවන
කියන මේ බණ අසව්	සතොසින (25-1 සග)

කාව්‍යශේධරයට වස්තුවී ඇත්තේ සත්තුහක්ත ජාතකයයි. මෙහිදී කිවිලකර හා බණමග චිකසේ ප්‍රකාශවන බව කියවේ. මේ පිළිබඳ අදහස් දක්වන මහාවාරිය ඒ.ඒ. සුරවීර මහතා කිවිලකර යනු ගනානුගතික කාව්‍ය මාර්ග බවත්, බණමග යනු දේශීය පද්‍ය මාර්ගය බවත් සඳහන් කරයි. ඒ කෙසේ වුවද ශ්‍රී රාහුල මාහිමි කවි බණක් දෙසූ බව නම් සැබෑය. ඒ බව මනාව තහවුරු වන්නේ කාව්‍යශේධරයේ නම වන සගෙහි 23-73 දක්වා වූ කවි පනසින් එතුමන් කරන ධර්ම විග්‍රහය දෙස බලන විටය. කයින් සිදුවන අකුසල් ගැන රාහුල මාහිමියෝ මෙසේ දෙසති.

සතුන් දිව් නැසූ මු	ත්
අත්සතු දෙයැර ගැණුමු	ත්
පරදුර රා බොනු	ත්
මේ පව් සිදුවේ කයින් සැක නැ	ත් (23-9 සග)

මේ අයුරින් කාව්‍යශේධරයේ 1 සගේ 81-91 අතර ඇති කවි දසයෙන්ද 14 වැනි සගේ පටන් 15 වෙනි සගේ දසවැන්න තෙක් කවි අට පනසින්ද කවියා බුද්ධ ධර්මයේ වන සියලු ගැඹුරු කොටස්වලට කියවන්නාගේ සිත යොමුකරවා තිබේ. රාහුල හිමියන් දක්ෂ වූයේ කවි ගෙතීමට ද නැතහොත් බණ දෙසීමට දැයි කීම පහසු නැත. කවියෙන් කියන ලද චිතරම් කෙටි, චිතරම් ව්‍යක්ත, චිතරම් සාරගර්භ රචනාවක් තවමත් සිංහල සාහිත්‍යයේ දක්නට නැත. රහල් හිමියන් සාමාන්‍ය කවියෙකු නොව ත්‍රිපිටකයේ පරතෙරට ගිය දාර්ශනික කවියෙකු බව කාව්‍යශේධරයෙන් ප්‍රකට කෙරේ.

විද්‍යාගම මෙහිදී හිමි දිවාරය කියවීම සඳහා බුදුගුණලංකාරය රචනා කිරීමෙන් කවියෙන් බණ කීමේ සම්ප්‍රදායට කෝට්ටේ යුගයේදී තවදුරටත් රුකුල්දෙන අන්දම දක්නට ලැබේ.

කයනම් අසා	රය
බව නම් බයංකා	රය
කියනුව දිවා	රය
කෙරෙමි බුදුගුණ අලංකා	රය

නව්‍ය රැවිකත්වයන් උපදවමින් සත්‍යත්වයේ පෝෂණයට කවියෙන් බණ කියූ විද්‍යාගම මෙහිදී හිමියන් පාලි “සද්ධිමෙමාපායනය” නැමති පාලි උපදේශ කාව්‍ය ගුරු තන්හි තබාගෙන ලෝවැඩ සඟරාව රචනාකරමින් කවියෙන් බණ කීම වඩා පුළුල් තලයකට ගෙනා බව පැහැදිලිය. සරල උපමා යොදාගනිමින් විත්ත රූපයන් මවන කාව්‍ය ගුණයෙන් අනූන භාෂාවකින් මිනිස් සිත්වලට කාවදින සේ ධර්මය සන්නිවේදනය කිරීමට ලෝවැඩ සඟරාකරු සමත්වූ බව පහත කවෙන් ධවනිත වේ.

ලිප හිනි මොලවන තෙක් දිය	සැලියේ
සැපයක් යයි කුකුළුව දිය	කෙළියේ
චපවත් තොප සිතතොත්	නොහැකිලියේ
සැපයක් නම් නැත කම් රස	කෙළියේ (40)

ගුත්තිල ජාතකය කවියට නැගූ වෘත්තවේ හිමියන් කෝට්ටේ සෙසු කවීන් කවියෙන් බණ කීම තුළින් ඇරඹූ භාවපවිත්‍රීකරණ ව්‍යාපාරය තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙනගිය බව දක්නට ඇත. මුසිලගේ අභියෝගයෙන් පසුතැවිල්ලට පත් ගුත්තිල පඩිගේ මුවට නැංවූ කවි සංකල්පනා තුළින් ගුත්තිලකරු දෙසන කවි බණ ඊට හිඳසුනකි.

දියෙහි යන	දණ්ඩට
පිහිටක් වෙතත්	නැමව්ට
දුදනන් හට	පිහිට
නොවව් යන බස සැබෑ කෙළෙම	මට (198)

කොපමණ ගුණ	කළත්
දුදනෝ නොවෙති	යහපත්
කිරිදියෙහි	දෙවියන්
ඇඟුරු සුදු වන කළෙක් නම්	නැත් (199)

කොට්ටේ යුගයෙන් පසු මෙම කවිබණ සම්ප්‍රදාය දියුණුව ගිය බවක් දක්නට නැත. එහෙත් සිංහල සාහිත්‍ය පරිභාෂිත කරා ගමන් කළ යුගයක සාහිත්‍ය පෝෂණයට වෙහෙසුණු අලුගියවන්න මුකවෙට් පඩිවරයන්ගේ සුභාෂිත කාව්‍යයන්, තොටගමුවේ විසූ රනස්ගල්ලේ නම් තෙර කෙනෙකු ලියූ

ලෝකෝපකාරය කාව්‍යයන් අමතක කළ නොහැකිය. මෙතෙක් ආ කවිබණ සම්ප්‍රදාය ඉදිරියට ගෙනයාමට මෙම කෘතිය යම් අලෝකයක් ලබා දුන් බව ග්‍රන්ථ පරිශීලනයෙන් සනාථ වේ. සුනාමිතයෙහි 09 පද්‍යයේ සිට 17 පද්‍ය දක්වා කොටස බුදුදහම පිළිබඳ කවියා තුළ පැවති දැනුමත් ඒ තුළින් ජනතාවට දුන් උපදේශත් ප්‍රකට කරයි.

පියකර සකර බඹ විහරන සිවු	පෙදෙහි
වැරසැර නැණ යුවළ දළ දිළි දුන්	සොඬිති
පුවතර තුමුල වර නිඳුට	නැගෙමිති
මනහර සෙත්පුරට පැමිණෙවු	සවි සතුති (15 පද්‍ය)

සතර බුන්මවිහරණ නැමති සතරපාදයෙන්ද, වීරසාරභාවය හා ඥාණය නැමති දෙදළින්ද, දාන නැමති සොඩවැලින්ද, බබලන්නා වූ ප්‍රසිද්ධ වූ මහත් වූ තපස් නැමති හස්තියාට ආරූඪවෙමින් සියලු සත්වයන්ට සිත් ගන්නා වූ ශාන්ති පුරයට හෙවත් නිවනට පැමිණෙන්න යැයි කවියා උපදෙස් සපයයි.

කලක් යට වී පැවති ගී කාව්‍ය සාහිත්‍ය නැවත මතු කළ පොතකි මහනුවර යුගයේ රචිත ලෝකෝපකාරය. බුදුගුණ ගයමින් කෘතිය අරඹන කතු ජාතක කථා රාශියක් තම උපදේශ කවි සඳහා උපයෝගී කරගෙන ඇත. විශේෂයෙන්ම ධම්මපදයේ ආභාසය ලබමින් කවියා කවි බණක් ඉදිරිපත් කරයි.

නුවණැතිගේ සසල නොවෙත් - කොතරම් දුක් සැප	වුවත්
ගැසුවත් තද මේස පවන් - නිසලව සිටින සල	මෙන්

යන කවිය සඳහා ධම්මපදයේ පණ්ඩිත වග්ගයේ එන පහත ගාථාව උපකාර කරගත් බව පෙනේ.

සේලො යථා ඒක සනො - වානේන න	සමිරති
ඒවං නින්දා පසංසාසු - න සමිඤ්ජන්ති	පණ්ඩිතා

සිංහල සාහිත්‍යය දෙස මෙසේ විමසුම් ඇසින් බලන කල හික්ෂුන් වහන්සේලා මෙන්ම ගිහි වියතුන් විසින් කවිය ධර්ම සන්නිවේදනය සඳහා උපයෝගී කොටගත් බව පැහැදිලිය. මීට අමතරව සීතාවක, මහනුවර හා කොළඹ යුගය දක්වාම දිවෙන කාව්‍යය රාශියක් සිංහල සාහිත්‍යය තුළ විද්‍යමානය, බවොපකාරය, දහම්මිණි කව, අවවාද රත්නමාලය, දැනමුතුමාලේ, පරාභව සුත්‍ර කාව්‍ය ආදී උපදේශ කාව්‍යයද, මුණිගුණාලංකාරය, බුදුගුණරත්නමාලය වැනි බුදුගුණ කාව්‍යය ද, පිළිකුල්භාවනාව දෙතිස් කුණාප ආදී දහම් කවි ද ඒ අතර වේ. මීට අමතරව ලියවුණු ජාතක කාව්‍යය රාශියකි. දහම්සොඩකව, කුසදාකව, සඳකිඳුරුදාකව, මනාපදුරංග ජාතකකව වෙස්සන්තර ජාතක කාව්‍යය, පදමානවක ජාතක කාව්‍යය, කවිමිණි කොඩොල, කවිමිණි මල්දම ආදිය ඉන් සමහරකි. ධෝද්ධ කවි බණ සම්ප්‍රදායයේ පෝෂණයට මෙම කෘතිය මගින්ද මහත් මෙහෙයක් සිදුවූ බව කිව හැකිය.

1.4 ජන කවිය හා බණ

ජනකවිය ජනතාව අතර ඉපිදු ජනතාව තුළ හැදී වැඩී ආරක්ෂා වී කාලාන්තරයක් තිස්සේ පැවත එන සාහිත්‍යාංගයකි. ගැමියා සිය ජීවිතයේ ලබන අද්දැකීම් නිර්ව්‍යාජව පැවසූ නිසා ජනකවිය ජීවමය ගුණයෙන් පිරී පවතී. එම ජීවමය ගුණය තව තවත් ඔප් නැංවුනේ ජන කවිය බුදු දහමේ පහසු ලැබූ නිසයි. ජනකවිය පිළිබඳ අදහස් දක්වන රත්න ඇටඹගස්කඩ මහතා ජනකවි වර්ග දෙකක් පෙන්වා දෙයි. කලක් තිස්සේ කටින් කට පැවත ඇවිත් කුඩා ග්‍රන්ථ වශයෙන් සකස් වූ ඒවා ලිඛිත ජනකවි බවත්, විවිධ මාතෘකාවන් අනුව ගෙනුණු විවිධ අයවළුන්ගේ කවියක් දෙකක් හෝ නැතහොත් කවි පෙළක් වශයෙන් වහරේ පමණක් රැඳී පවත්නා කවි විසුරුණු ජනකවි බවත්, ඔහුගේ අදහසයි. බුදු දහමින් හද පුරවාගත් ජනකවියාගේ කවි සංකල්පනා මහඟු උපදෙස් සපයන කාව්‍යමය ධර්ම දේශනා සේ වූ බව කිව හැකිය.

ලිඛිත ජනකවි සේ ගැනෙන තුන්සරණ, යසෝදරාවත, විඳුර ජාතකය, වෙස්සන්තර ජාතකය ආදී කාව්‍ය ග්‍රන්ථ බෞද්ධ කවිබණ සම්ප්‍රදාය ගත් බව පෙනේ. "කියම් මදක් කවිබණ තුන්සරණේ" යනුවෙන් තුන්සරණකරු කරන ප්‍රකාශයම වියට කදිම නිදසුනකි. තවත් තැනෙක පංචශීලය රකින ලෙස මෙසේ පවසයි.

පංච පාපේ සිතේ දුරුකොට පංචසීලේ	රකින්නටයි
සන්ඟ දීපේ දෙසති අකකුත් උපන් ජාතිය	නොවන්ටයි
ඉන්ද්‍ර දීපේ මැණික ඇතුලේ ගුවන් සක්මන්	කරන්ටයි
පංචසීලේ කඩ නොකොට සවිසිරින් ඉඳ බණ	අසන්ටයි

(114 පද්‍ය)

යසෝදරා දේවිය බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ අතිඋතුම් ස්ථානයක් ගන්නා කාන්තාවකි. සිද්ධාර්ථ ගෞතමයන්ගේ ගිහි කළ බිසව වූ ඇය උතුම් කුල කාන්තාවකට හිමි උදාර ගුණ මහිමයෙන් ශෝභමානව වැජඹුණි. පසු කල පැවදිව රහත්වූ යසෝදරාගේ ගුණ මහිමයත්, ශීල තේජසත්, ශ්‍රද්ධා හක්තියත්, කාව්‍ය රසය මතුළු අන්දමින් ජනකවියා යසෝදරාවත නිරූපණය කර ඇත. යසෝදරාවගේ අධ්‍යාත්මය සියුම් ලෙස වටහාගත්තකු මෙන් තමාට හුරු පුරුදු බසින් අහිංසක ලෙස සිය කාව්‍ය රචනා කළ කවියා යසෝදරාව පිළිබඳව අප හදවත් තුළ ඇතිකරන්නේ ගෞරව හක්තිපූර්වක ශ්‍රද්ධාවකි. තමන් හැරදා සිය සැමියා ගියද පතිහක්තියෙන් පිරි හදවතක් ඇය සතු බව පහත කවෙන් ප්‍රකට වේ.

කියන මැසිවිල්ල හිමිහට නොපෙනේ	වා
රන්කඳ මහිමි මට සිහිනෙන් නොපෙනේ	වා
කමරස විඳීමක් නැත මම දිව්රන	වා
වෙන්කර ගියත් මම සීලේ පිහිටන	වා

ජාතක පොත්වහන්සේ තුළ අන්තර්ගත වෙස්සන්තර ජාතකය බොදු හදවත්වල නිරන්තරයෙන් සනිටුහන් වූවකි. අනෙක් ජාතක කථාවන්ට වඩා මෙම ජාතක කථාව බොහෝ දෙනෙක් ප්‍රිය කරති. බෝසතාණන් වහන්සේගේ අවසන් ආත්ම භාවයත් දාන පාරමිතාවේ උච්චතම අවස්ථාවන් වෙස්සන්තර ජාතකය තුළ නිරූපණයවීමත් මෙම ජනප්‍රියතාවට මූලිකව හේතු වන්නට ඇත. ජනකවියාගේ ද මහත් ප්‍රසාදයට ලක්වූවකි වෙස්සන්තර ජාතකය. එහෙයින්ම ඔවුන් එය කවියට නැගූහ.

අරක් කර දුන් ලොවට බුදුවෙන මෙ අප බෝසත් ලොවුතුරා
 පෙරත් සිට මා පතාගෙන එන බිසව් බසසා සිත් පුරා
 දොරත් හැර රන් රිදී මිණිමුතු තිබෙන ගබඩාවල් හැරා
 බෙරත් ලා යැදි දනන් එක්කොට දෙවති සිත් කලියා හැරා (204)

දහම්ගැටමාලය නම් කුඩා කෘතිය අමුතු ම ශෛලියකින් පාඨකයාට බුදුබණ කියාදෙන කවි පොතකි. ජනකවි වහරේ හා තේරවිලි ක්‍රමය අනුව මෙම කෘතිය සකස් වී ඇත. එහි එන පද්‍ය බන්ධනයන්හි වචනාර්ථයන්ගෙන් පෙනෙන අර්ථයට වඩා සැඟවුණු අර්ථයක් ගැබ්වී තිබේ. සාමාන්‍යයෙන් මතුපිට අර්ථය භාස්‍යජනකය. එහෙත් ඉතා ගැඹුරු ධර්ම උපදේශයක් එහි යටි අර්ථයෙන් කියවෙන බව ඒ ගැන පරිසුම් නෙතින් බලන කළ පැහැදිලි වේ.

ඉස්සන් මරාපිය - රා කලයක් බීපිය
 මෝව මරවාපිය - මෙතුන කරලා මාව කාපිය

ඉස්සන් නම්බා, රා කලයක් බී කෙනෙක් මරණ ලෙසත්, ඒ තුන ඉටු කොට මාව කන ලෙසත් මෙහි මතුපිට කියවෙන අදහසයි. මෙහි ගුප්තාර්ථය අනෙකකි. ඒ සඳහා දහම් ගැටය ලිහා බැලිය යුතුය. ඊර්ෂ්‍යාව, රාගය හා මෝහය විනාශ කොට සංසාර මාර්ගය නැතිකර දමන ලෙස මින් කියවේ. ඉස්සන් යනු ඊර්ෂ්‍යාවයි. රා කලය බොන ලෙස කීවේ රාගය නැතිකරලීමයි. මෝව මරණ ලෙස කීමෙන් මෝහය හෙවත් මෝඩකම නැති කරන ලෙස හැඟවීය. මෙම කාර්යයන් ඉටු වූ විට මම නැමති ආත්ම සංඥාව නැතිවේ. යළි ඉපදීමක් නොවේ. සංසාර මාර්ගය කෙලවර වේ. බුදු දහමේ සම්පූර්ණ සාරාංශය ම එක් කවියකින් කියා ඇත.

ජනකවිය පිළිච්ච තක්ෂලාවෙන් ගැමියා ලැබූ දායාදයක් ලෙස දැක්විය හැකිය. එසේම ඔවුන්ගේ ස්වාධීන ගැමි සංස්කෘතිය ජනකවියෙන් මනාව ඔප්නැංවේ. සිංහල ජනශ්‍රැතිය තුළ විසිරුණු ජනකවි රාශියක් දක්නට ලැබේ. ඒ තුළ දක්නට ලැබෙන ධර්ම සන්නිවේදනය අති ප්‍රබලය. ජනකවියා තේරවිලි කවියෙන් ඉදිරිපත් කොට එහි පිළිතුර ද කවියෙන්ම දැක්වූ අයුරු පහත කවිවලින් පැහැදිලි වේ.

උන්තැන අටයි හිටි තැන නවයයි
 මුං වතු තුනක් ගොන් දෙන්නෙක්
 මුං ඇට පතක් ගොළුවෙක් බැඳ
 අං විසිඅටක් ඇති ගවයෙක් ඔහේ

පාද
 සෑවාද
 කෑවාද
 ආවාද

උන්තැන අට අටසීලේ
 මුං වතු තුන තුන්සරණේ
 මුං ඇට පත නවගුණ වැල
 අං විසිඅට අටවිසි බුදු

නොවේදෝ
 නොවේදෝ
 නොවේදෝ
 නොවේදෝ

ජනකවියා තුළ බුදුදහම පිළිබඳවත්, බෞද්ධ වත් පිළිවෙත් පිළිබඳවත් පැවති ශ්‍රද්ධාව තක්කිය මෙන්ම අවබෝධය කෙතරම් ද යන්න මින් ප්‍රකට කෙරේ.

ලෞකික ජීවිතය පිළිබඳ බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීම අනිත්‍යතාවයි. සෑම දෙයකම රැදී ඇති අනිත්‍යතාව ඉතාම ශෝකී ආකාරයට දැකින්හේ ගැමියාය. අනිත්‍යතාවය පිළිබඳ ගැමියා පළ කළ අදහස් අන්‍යයන්ට සිතා බැලීමට තුඩුදෙන අයුරින් ඉදිරිපත් කළ විලාසය කදිමයි.

කපුරු මල් පිපි පරවෙනවා
 රුකුල බැඳි මිය ඇර යනවා
 සෙහේ ඇති දෙදෙන කඩ වෙනවා
 මෙලොව උපන්නොත් පණ යනවා

නියතයි
 නියතයි
 නියමයි
 නියමයි

ගැල් පදවන ගැමියාට පවී පලදෙන ආකාරය හොඳින් වැටහෙයි. හති දමමින් ඉතා ආයාසයෙන් විශාල බඩු ප්‍රමාණයක් රැගෙන කඳු අදින ගොනා වූකලී පව ගෙවන්නෙකි. මෙය දකින ගැමියා සිතින් ඇතිකරගන්නේ මහත්ම ශෝකයකි. ඒ ශෝක ජනක හැඟීම ආගමික සිද්ධාන්තයන් හා මුසුකර මෙසේ දක්වයි.

බණේ කොහොම කීවත් පවී
 පිනේ අරුම නොසිතා අපි
 ගොනෝඹ ටත් කළ පවී දැන්
 අනේ ගොනෝ ඇඳපන් හපුතල්

පලදෙනවා
 පහවෙනවා
 තේරෙනවා
 යනවා

ගොයම් නෙළීමට කුඹුරට බසින ගැමි කතගේ මුවින් නිකුත්වනුයේද බුදුගුණය. බුදුබණය. ගතට දැනෙන වෙහෙස මදක් හෝ අඩුකර ගැනීමට විය මහත් අස්වැසිල්ලක් විය.

වැඳ වැඳ අමුතු මුණිගුණ රසකර
 සොඳ සොඳ දහම් පද ගෙන කවියට
 මද මද කුසල් රැස්කොට සසරින්
 කකුසඳ මුහුදු වැඳ අපි අවසර

කියමු
 ගොතමු
 දිනමු
 ගනිමු

පාරු පදින තොටියාද බුදු දහමින් පෝෂණය වුවෙකි. තම කාන්සිය, මහන්සිය නිවාගැනීම සඳහා තොටියා ගයන පාරු කවි තුළද බුදු බණ ගැබ් වී ඇත.

සීරුවේ ගමන් අවිදිනි	පාරුවට
මාරුවේ හබල අදිනවා	විටින් විට
සුරුවේ කරපු අකුසල්	ගෙවෙන්නට
පාරුවේ ඇවිත් දුක් විඳිනවා	දැනට

පිටිතයට මුහුණදීමේ දුෂ්කරතාව තේරුම් ගත් මෙම කවියා බුදුදහමේ චිත කර්ම සංකල්පය පිළිබඳ අවබෝධය ඇත්තෙකු බව පෙනේ.

ජනකවියා මරණය පිළිබඳව අදහස් පළ කළ අයුරු ද සොයා බැලීම ඉතා වැදගත්ය. මේ ඒ පිළිබඳව ජනකවියා කියූ කවි දහමකි.

තරුණකම ජලේ පිපි කුසුමක්	වැන්න
පිරුනු වයස ඒ මල පරවුනු	වැන්න
දෙරණ හැම සැපත නිබුනත්	පිරිපුන්න
මරණයට යාය හැම සත	දැනගන්න

ජනකවිය අතර පැල් කවි, ගොයම් කවි, කමත් කවි, පතල් කවි ආදී විවිධ කවි වර්ග දක්නට ලැබේ. ඒ තන්හිද ජනකවියා බුදුබණ කවියෙන්ම කියූ බව පෙනේ. සමස්තයක් ලෙස ගෙන බලන කල ජනකවියාද බුදුදහමින් ලැබූ ආනාසය ඇතිව ච්ඡිනෙදා කළ පිටන වෘත්තීන්හි දී බුදුබණ කවියෙන්ම ප්‍රකාශ කළේය. මේ නිසා බෞද්ධ කවිබණ සම්ප්‍රදායේ පෝෂණයට ජනකවියද දායක වූ බවට විවාදයක් නැත.

2 පරිච්ඡේදය

මෑතකාලීන ප්‍රථම කවිඛණ දේශකයාණෝ

ශ්‍රී ලංකාවේ මෑතකාලීන ප්‍රථම කවිඛණ භාමුදුරුවෝ ලෙස විරුදාවලී ලත් සියඹලන්ගමුවේ ගුණරතන හිමියන් පැවිදිබිමට පත්වූයේ බෝධිසත්ව ගුණෝපේත උඩුනුවර ශ්‍රී සාරානන්ද මහා ස්වාමීන්වහන්සේ සමීපයේය. සාරානන්ද හිමියෝ ශ්‍රීමත් අනගාරික ධර්මපාලතුමා සමඟ ඉන්දියාව, නේපාලය ආදී රටවල කලක් ධර්මප්‍රචාරයේ යෙදී රාජ්‍ය ගෞරවයට පාත්‍ර වූ හිමිනමකි. භාරතයේ ධර්මප්‍රචාරයේ යෙදෙන සාරානන්ද හිමියන්ට බෙංගාලි ජාතිකයන් ගීතයට ප්‍රිය කරන බව දැනගන්නට ලැබිණ. ඒනිසා උන්වහන්සේ පස්පවින් වැලකිය යුතුය යන අදහස ගත් බෙංගාලි ගීතයක් සාදා එය කණී රසායන ගීතස්වරයෙන් ගායනා කරමින් ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේ සිත් දිනාගැනීමට සමත් වූහ.

සුක්ක සොප්පං යෙලෝ රේමං
කෝරෝ නිච්චෝ බාබුනං
චුරි භාරෝ මීචිචි කිබෝ පාරදා
සුරා පානෝ නාබෝ ඊබෝ

යනුවෙන් බෙංගාලි බසින් මිහිරි ලෙස ගායනා කරන මේ විදේශීය සාධුවරයාට බෙංගාලි වැසියෝ බෙහෙවින් ඇලුම් කළහ. තම ගුරු හිමියන් ගත් මෙම ක්‍රියාමාර්ගය පසුකලෙක ගුණරතන හිමියන්ටද කවිඛණ සම්ප්‍රදාය බිහිකිරීම සඳහා පෙළඹවීමක් වන්නට ඇත. උඩුනුවර සාරානන්ද මාහිමියෝ 1948 දී අපවත් වූහ. එම ආදාහන උළෙලේදී උන්වහන්සේගේ ගුණ අලලා පබැඳි පද්‍ය ගායනයක් ගුණරතන හිමියන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලදී. මේ ඉන් කවි දෙකකි.

සීලය ගුණය සහ ජන සේවය	හින්දා
රජ-මැති-ඇමතිවරු හිමි දෙපතුළ	වැන්දා
සංවේගයේ ගිරි දුදුලක අප	ඉන්දා
සාමින්නාන්සේ කොහි වැඩියද	මන්දා
අපේ සැප දකින හැම විටකම සිහන	වුණු
සාමින්නාන්සෙගෙ රූපය ගුණෙහි	තැණු
නොමැකෙන විලස ඇඳ ගන්නට පිහිට	වෙණු
පුන් සඳ බිමට එනු ! පුන් සඳ බිමට	එනු !

මෙම පද්‍ය ගායනය ඇසූ මහතෙරවරු, මැති ඇමතිවරු, සාමාන්‍ය ජනතාව ගුණරතන හිමියන්ගේ කවි සිතට ප්‍රශංසා කළහ. පසුකලෙක සමාජ විප්ලවයක් කළ නූතන කවිඛණ සම්ප්‍රදාය බිහි කිරීමට මෙම ප්‍රතිචාරයන්ද උන්වහන්සේ මෙහෙයවන්නට ඇත.

මෙබඳු පසුබිමක් තුළ තම කවි හැකියාව දියුණු කරගත් සියඹලන්ගමුවේ හාමුදුරුවෝ ක්‍රි.ව 1952 වසරේ එක්තරා දිනෙක මැදදේගම රත්නෝදය පිරිවෙහේ පැවැත් වූ සාමාන්‍ය ධර්ම දේශනයකදී කවි කීපයක් ගායනා කරමින් තම කුසලතාව ප්‍රකට කළහ. එය ශ්‍රාවක ජනතාවගේ සිත් දහමී රසයෙන් පිනවීමට සමත් වූ අතර ඔවුහු බොහෝ සේ මෙම නව ධර්මදේශනය කෙරෙහි ඇලුම් කළහ. මේ යුගය වනවිට ගද්‍යයෙන් බණකීම මිස පද්‍යයෙන් බණකීම නොපැවතුණි. එබඳු පරිසරයක් තුළ කවි කීපයක්ද සමඟින් දෙසූ මෙම ධර්මදේශනයට බොහෝ පිරිස් ඇලුම් කරන බව දුටු නාහිමියෝ වැඩිපුරම කවියෙන් බුදුබණ දේශනා කළහොත් ශ්‍රාවක ජනතාව කෙතරම් බුදුදහමට පහදීවීදැයි කල්පනා කළහ. ඒ අනුව ශ්‍රාවකයාට බුදුදහමේ ගැඹුරු කරුණු වුවද සරලව පහදාදීමේ පහසු ක්‍රමයක් ලෙසත්, අන්‍යාගමිවලට හැරෙන බොදු ජනතාව බුදුදහමට සමීප කිරීමේ ආකර්ශණීය ක්‍රමයක් ලෙසත්, විශේෂයෙන් මෙකල සමාජය පුරා පැතිරෙමින් පැවති මානසික ප්‍රචණ්ඩකාරී අසහනශීලීභාවයට පිළියමක් ලෙසත් නූතන කවිබණ සම්ප්‍රදාය ක්‍රි.ව 1953 වසරේදී උන්වහන්සේ නව සම්ප්‍රදායක් ලෙස ආරම්භ කළහ. සියඹලන්ගමුවේ කවිබණ හාමුදුරුවෝ ක්‍රි.ව. 1989 මාර්තු මස 08 වන දින අපවත් වනවිට ශ්‍රී ලංකාව පුරා කවිබණ ධර්මදේශනා 15,000 ක් දේශනා කොට තිබූ බව උන්වහන්සේගේ දිනපොත් සටහන් කරයි.

වාසගම් ක්‍රමයෙන් බණකීම මිස කවියෙන් බණකීමක් මෙකල නොවීය. එය සමාජයට හුරු දෙයක් ද නොවීය. මේ නිසා සියඹලන්ගමුවේ හාමුදුරුවන් කවිබණ දෙසන විට සාම්ප්‍රදායික බෞද්ධ ආගම්වාදියෝ ඊට අභියෝග කළහ. ඔවුන්ගේ අදහස වූයේ බුද්ධ වචනය පද්‍යයට නොනැගිය යුතු බවයි. එහෙත් එබඳු අදහසක් බුද්ධ දේශනාවේ නැත. ඇතොත් එය පසුකාලීන ථෙරවාදී ආචාර්යවරුන් ඉදිරිපත් කළ සංකල්පයක් විය යුතුය. බුදුහු ධර්මය දේශනා කිරීමේදී සරහඤාඤායෙන් යුතුව තරංග වෘත්තාදී වෘත්තවලට අනුව කීමෙහි වරදක් නැතැයි සරහඤාඤායෙන් ධර්මදේශනා කිරීම අනුදැන වදාළහ. (මේ පිළිබඳ 1 පරිච්ඡේදයේ සවිස්තරව කරුණු දක්වා ඇත.)

සියඹලන්ගමුවේ හාමුදුරුවන්ගේ කවිබණ ධර්මදේශනා එම බුද්ධ වචනයට අනුවම සිදුවිය. කෙසේ වුවද මෙබඳු විවේචන සඳහා උන්වහන්සේ තම කවිබණ දේශනා තුළදීම පිළිතුරුදුන් බව ප්‍රකට කරුණකි.

කවිකීමට හොදද මෙහි	හාමුදුරුවන්
යනුවෙන් සිතන සමහරු ඇති බවද	පෙනේ
කණාගටුයි එහෙම සිතතොත් නොදැන	බනේ
සඟ සැට නමක් කවි අහලලු රහත්	වුනේ

බුදුහාමුදුරුවන් දෙන ලෙස අපට	සෙන
කවියෙන් දෙසූ බණ තුන් පිටකයෙහි	ඇත
කරුණාක් කියමි ඒ ගැන යොමු කරනු	සිත
කවි වාසගමි බේදය බුදු බණට	නැත

පාලි කවි හොඳනම්	- ඇයි නරක සිංහල	කවි
මෙයයි මා සිතුවේ	- ඒ නිසයි කවි බණක්	සැඳුනේ

නාහිමියන් ලක්දිව ප්‍රථමයෙන් කවිබණ දේශනා කිරීමට ආරම්භ කිරීමද එක්තරා විජලවයකි. අධිරාජ්‍යවාදීන්ගේ සමය විරෝධී වැඩ නිසා බෞද්ධයන් වුවත් බණ ඇසීමට රැස්වූයේ සුළු වශයෙනි. කවිය මාධ්‍ය කරගෙන බණ කීම ජනතාවගේ රුචිය දියුණු තියුණු කරන්නක් විය. උන්වහන්සේගේ කවිබණ ඇසීමට දස දහස් ගණනින් පොදු මහජනයා රැස්වීමෙන් එය පැහැදිලිය. නාහිමියන් කවිබණ දේශනා සඳහා බහුල ලෙස භාවිතා කරන ලද්දේ බුදු සිරිතත්, බුදු දසුනත්ය. බුද්ධ චරිතය තුළ එන සිද්ධාර්ථ කුමාරෝත්පත්තිය, මහබිනික්මන, දුෂ්කර ක්‍රියාව, කිරිපිඬු දානය, බුදුවීම, දුම්සක් දෙසීම, කිඹුල්වතට වැඩීම, පරිනිර්වාණය ආදී සුවිශේෂ අවස්ථා ඉතා විචිත්‍ර ලෙස කවියට නගා ඇත.

වෙසක් පුන්සඳ තමා අර නිල් අහස මැද සඳවිලිය	දෙන්නේ
සියලු ගස්වැල් මල්පලින් බරවෙවී ලෝකය සහස	වන්නේ
දයාකරුණා වේතනාවන් මිනිස් හදවත මතුව	එන්නේ
අදයි සිදුහත් කුමරු ලුම්බිණි මහා සල් උයනෙහි	උපන්නේ

දුකින් පිරි ලෝසතුන් මුදවන හැඟුම ඇතිකර තමා	එත්තේ
පියයි බිරිඳයි පුතයි රජයයි හැරදමා දැක ලෝක	තත්තේ
ජයස්සිරි මහ බෝධියට පිට දෙමින් හිඳ විදුරසුන	මත්තේ
අදයි සිදුහත් තුමා කෙළෙසුන් නසා බුදුබව ලබා	ගත්තේ

කුලය ජාතිය නිලය පදවිය බලය නොතකා හැම	වෙලාවේ
සතුව සැනසුම ලබා දෙවමින් උසස් කොට හැම අයගේ	පිවේ
පුරා හතලිස් පහක් අවුරුදු ගෙවෙන තුරු කළ ලොවට	සේවේ
අදයි අපගේ තිලෝගුරු බුදුපියාණන් පිරිනිවන්	පෑවේ

වෙසක් පුන් පොහෝදින සිදුවූ තෙමඟුල පිළිබඳව උන්වහන්සේ කරන වචනා සැදැහැවත් බොදු හදවත් තුළ පහන් සංවේගය ජනිත කරයි.

බුද්ධ චරිතය පමණක් නොව බෝසත් චරිතයද ශ්‍රාවක ජනතාවට ප්‍රවේශ කිරීමට උන්වහන්සේ මහත් රුචිකත්වයක් දැක්වූහ. ජාතක කථා ඒ සඳහා පාදක කරගත් නාහිමියෝ වෙස්සන්තර ජාතකය, සාම ජාතකය, මහා ධර්මපාල ජාතකය වැනි ජාතක කථා කවියට නැගූහ. වෙස්සන්තර ජාතකයට දැඩි සේ ඇලුම් කළ නාහිමියන් එහි එන දරුවන් දන්දීම, මන්ත්‍රී බිසව වැලපීම, ජාලිය

ක්‍රිස්තියානි විලාපය, ආදී අවස්ථා ඉදිරිපත් කරන්නේ ශ්‍රාවක ඇසට කඳුළු නංවමිනි.

නංගියේ වීජා උඹ ඹය හැටි	අඬන්නට
මෙහි කිසි කෙනෙක් නැතැනේ දුක	කියන්නට
අපේ පියතුමා මතු බුදු බව	ලබන්නට
දන්නා මොහුට අප බැඳගෙන	ගෙනෙන්නට

ජාලිය කුමරු ක්‍රිස්තියානි සැනසිලි බස් කී අයුරු ඉදිරිපත් කරන දේශකයන් වහන්සේ භාවිත කොට ඇත්තේ සරල ගැමි බසයි. බොහෝ විට කවිබණ්ඩු ජනකවි බලපා ඇති බවක් දක්නට ලැබේ.

මල්ලියෙ ඔහොම නොකරන් අපේ	අම්මාට
දෙනෙත් කිරි දුන්නෙන් අපි	දෙන්නාට
නියත දෙයක් දෙන්නෙන් අපි	දෙන්නාට
බුදුන් වඳින ලෙස වැඳපන්	අම්මාට

මෙවැනි ජනකවිවල ජායාවක් ඉහත දැක්වූ බණ කවි තුළ දක්නට ඇත. ජනකවියා අතින් නිමවුණු වෙස්සන්තර ජාතක කාව්‍යය, යසෝදරාවත වැනි කාව්‍ය කෘති දේශකයාණන් වහන්සේ ඇසුරු කළ බව පැහැදිලිය.

මෑත කාලයේදී ප්‍රථමයෙන්ම කවිබණ්ඩු කීම ආරම්භ කළ සියඹලන්ගමුවේ ශ්‍රී ගුණරතන අනුනාහිමියෝ කිසි විටකත් ජාතිහේද, ආගමිහේද, පංතිහේද, කුලහේද නොසැලකූහ. ජනපති, මැතිඇමති මැදුරුවලටත්, දුප්පත් ගැමියාගේ ගෙපලටත් උන්වහන්සේ දහම් දෙසීමට වැඩම කළහ. එහිසාම දිනකට ආරාධනා තුන හතරකට වැඩම කිරීමට උන්වහන්සේට සිදුවිය. සමහරවිටෙක එක් බණකට වඩිනවිට අනෙක් බණ සඳහා කවිබණ්ඩු පටිගත කළ තැටියක් යැවීමට උන්වහන්සේට සිදුවිය. ධර්ම සංකිවේදන කායනීයේදී මෙකල සමාජයතුල යම් අඩුවක් පැවතියානම් එම අඩුව පිරිමසාලීමේ ප්‍රධාන බලවේගයක් ලෙස ක්‍රියාකිරීමට කවිබණ්ඩු හිමියන්ට සිදුවිය.

මෑත කාලීන ප්‍රථම කවිබණ්ඩු දේශකයාණන් වහන්සේ වූ අතිපූජ්‍ය සියඹලන්ගමුවේ ශ්‍රී ගුණරතන නාමියන් වැඩිම වාරගණනක් දේශනා කළ කවිබණ්ඩු දේශණාව වශයෙන් සලකන මහා පරිනිර්වාණය හා තවත් උන්වහන්සේගේ රසවත් කවිබණ්ඩු කිහිපයක් වර්ථමානයේ කවිබණ්ඩු දේශණාවට රැවිකත්වයක් දක්වන අයගේ ධර්ම රසාස්වාදය සඳහා සඳහන් කරනුයේ බොහෝ හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ හා පාඨකයින්ගේ ඉල්ලීම පරිදිය.

**නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා
සම්බුද්ධස්ස**

හන්දදානි තික්ඛවේ ආමන්තයාමී වෝ වයධම්මා සංඛාරා
අප්පමාදේන සම්පාදේට්ඨ

නිතර ඉපදෙන මැරෙන අසරණ මගේ දුක නැති කරණ	පරිදි
අතට පත්වූ නිවන අතහැර බොහෝ දුක් විඳ සසර	බිමදි
උතුම් බුදු බව ලබාගත් බුදු පියාණෙනි බෝධියට	පිටදි
ඔබේ සිරිපා පියුම් දෙක අද පළමුකොට මම වදිමි	මෙහිදි

පුරා දසවිඳ පෙරැමී දුම් ජීවිතය දුරුවන් පවා	දන්දි
ලබාගෙන ලොව්තුරා බුදු බව සිතේ අදහස තිබුන	පරිදි
මගේ දුක නැති කරන ලෙස දෙසු මහා කරුණා ගුණෙහි	උරදි
අමා සිරිසද් දහම දෙවනුව නමා නිස මම වදිමි	මෙහිදි

නිතර සිහිකර තිලෝගුරු බුදු හිමිගේ නම අත හැරපු	වැරදි
සතර මග ඵල නුවණ ලැබූ සහ ලබන්නට වෙර දරන	ලගදි
ලොවෙහි සසුනෙහි දෙකෙහි දියුණුව ගැනම වෙහෙසෙන සියලු	විටදි
මහා ගරුතර සංඝරත්නය වදිමි නමදිමි පුදමි	මෙහිදි

අද දින මම බුදු බණ කියනෙමි වැඩිපුර	කවියෙන්
අසනොත් ඔබ අසනුය ඵය වැඩිපුර හොද	සිතියෙන්
කවියෙන් බණ කීමෙහි අදහස කියනෙමි	කෙටියෙන්
විලද උනත් රස වැඩිවෙයි ඇතු විට මී	පැණියෙන්

ගරු භාමුදුරුවරු හැටක් ගමණක් යන	විටදි
බවලත් අය දෙදෙනෙක් හිඳ පොකුණක්	ලගදි
කවියෙන් කිවි බණ අසමින් රහත් උනා	ච්ඡිදි
ඵහෙයින් කවි බණ අසනුය සිත සතුටට	ඉඩදි

කවි කීමට හොඳ මෙහි භාමුදුරු	වනේ
යනුවෙන් සිතන සමහරු ඇති බවද	පෙහේ
කණගාටුයි ඵහෙම සිතනොත් හොදැන	බනේ
සග සැට නමක් කවි අහලලු රහත්	උනේ

අරහත් අස්සඪී හිමියන් කියන	ලද
කවි පද දෙකක් ඇසූ උපතිස් තෙරිඳු	සඳ
සෝවන් ඵලය ලැබගති හිටිවනම	ඉද
මෙය සිහි කරමි මම මගේ නිදහසට	අද

පෙන්වා පුරන ලද මහ ගුණ දහමේ	බලේ
වසවතු පරදවා වැඩ ඉද ඇසතු	මුලේ
බුදුභාමුදුරුවන් බුදුබව ලැබුව	වෙලේ
කවියක් කියාලලු ජීතිය පහල	කලේ

බුදුභාමුදුරුවන් දෙන ලෙස අපට	සෙන
කවියෙන් දෙසූ බණ තුන් පිටකයෙහි	ඇත
කරුණක් කියමි ඒ ගැන යොමු කරනු	සිත
කවි වාසගමී බේදය බුදු බණට	නැත

අපේ බුදු පියා දෙසූ බණ කවිවලට	දමා
අද මම කියන්නමි ඔබහට නැතිව	පමා
කවුරුත් විය අසනු සිත සහ කණද	යොමා
කවියෙන් කිවත් බුදුබණ බුදුබණ ම	තමා

- | | | |
|-----------------|---|--------------------------|
| බණ කීමට කලින් | - | ඕබ හැම දෙනාටම මම |
| පොඩි අවවාදයක් | - | කරමි විය යුතුකමක් මා සතු |
| බණ මඩුව ඇතුලෙහි | - | සහ ඉන් පිටත මීදුලෙහි |
| සිටින බණ ඇසුමට | - | පින්වතුනි පින්වතියනි |
| කතා බස් අතහැර | - | තෙරුවන් ගුණය සිහිකර |
| හොඳින් බණ ඇසුමට | - | හිතාගෙන නිස්සද්ද වෙනු |
| ඵකම බණ පදයක් | - | ඇහුමට ලැබෙන හින්දා |
| දහමි සොඩි මහරජ | - | ඵදා යකෙකුගේ කටට |
| හොතේරෙන මුත් බණ | - | හොඳින් ඇසූ පින් බලයෙන් |
| ගර්ගරා පොකුණෙහි | - | සිටිය මැඩියෙක් ගියා |
| සැදැහැතිස් මහරජ | - | කලු දිය පොකුණ ලග සිට |
| රැයක් බණ ඇහුවේ | - | ඵහි පින දන්න හින්දයි |

බුදුරජ පවා අපේ	-	තුන්යම් රැය මුලුල්ලෙනි
ච්ඡිමහනෙ සිටගෙන	-	බණ ඇසු බව බණ පොතක
බුදු බණ අසනවිට	-	වෙන දෙයක් ගෙන නොසිතනු
ඇසු බණ සිත තුල	-	තබා ගෙන පිලිපදිනු සැම විට
මේ සියළුම කරණු	-	සිතට ගෙන ඔබ සැම දෙන
වැඩි පුරම කවියෙන්	-	කියන බුදු බණ අසනු මැන
මා බණ කියනතුරු	-	චිය ඇසුමට පොරොන්දුව
ලොකු කුඩා කවුරුන්	-	තුන් වරක් දෙනු සාධුකාරය
කරුනක් කියම් ඒ ගැන යොමු කරනු		ක ණ
බණ ඇසුමම තමයි කල යුතු හොදම		පින
මේ කාරණය ඔබ සැම දෙන සිතට		ගෙන
හොද ලස්සනට ඉදගෙන අද අසනු		බණ
දහඩිය නොවෙයි කුනු ලේ මස් ටිකද		ඇගේ
මහජන යහපතට යෙදවූ සසර		දිගේ
බුදු භාමුදුරුවනි ඔබෙ ගුණ මුහුද		වගේ
මම අද සිහිකරමි ශක්තිය පරිදි		මගේ
වරදක් නැතිව ඔබගේ අත පය		කපමින්
චක් රජ කෙනෙක් දහ දුක් දෙන විට		බණමින්
තරහක් නොගෙන ඉවසු හැටි සිහි		කරමින්
මම වැඳ වැටෙමි ඔබෙ සිරිපා දෙක		සිඹිමින්
චක් කෙස් ගහක් සුදුවුණු බව දැකපු		දිනේ
අතහැර සියලු රජ සැප සම්පත		අනේ
තපසට වැඩිය මගේ බුදු භාමුදුරු		වනේ
මෙහෙමයි කෙළෙස් නැසුමට ඔබ පුරුදු		වුනේ
මහ ඇත් රජෙක් වී වනයෙහි සිටිය		ඔබේ
දළ දෙක කපනවිට මිණිහෙක් ඇතිව		ලොවේ
ඔහුගෙන් පලිනොගත් සැටි බණ පොතක		තිබේ
මෙහෙමයි පෙරුම් පිරු හැටි ඔබ සසර		ගැබේ

නො ඉඳුල් සෙහේභය හද තුළ මුලු
සපුමල් කැකුලු වැනි මොලකැටි දරු
මට හිත පිණිස බමුණොකු හට බැඳ
මෙය සිහිකරන විට උණු කදුලැලි

ගන්නා
දෙන්නා
දුන්නා
වින්නා

සාවකු වෙලා සිල් රැක රැක හිටිය
කෑමට යමක් ඉල්ලන්නට පැමිණි
දෙහිතක් නැතුව ගිණිගොඩකට පැනපි
අසරණ අයට මෙහෙමයි ඔබ පිහිට

වනේ
තැනේ
අනේ
උනේ

කුණු වී සැරව වැගිරෙන මුලු සිරුර
වෙන අය අත්හරන ලද බුදු පුතෙකු
උවටැන් කිරීමට වැඩි මෙත් සිතම
සැනසෙමි පියේ ඔබේ ගුණ රස මදුල

දිරා
කරා
දරා
උරා

මිණිසුන් මරමරා වක් කළ ඇඟිලි
අංගුලිමාලහට පොවමින් නිවෙන
ගුණවන්තයකු කළ පව් ගණ අඳුර
මම අද සිඹිමි ඔබේ සිරිපද රැඳුණ

රැස
රස
පිස
යස

ඔබ මරවන්නට දෙවිදතුවගෙන් රැගෙන
ඔබ වෙත පැමිණි මිනිසුන් වෙත නොකර
පෙව්වෙහි නිවන් රස කුලුණින් සිරුර
මම අද වදිමි දෙපතුල මගෙ දොහොත

පගා
හිගා
පොගා
නගා

කුලයට ජාතියට බලයට නොකර
ගුණයට උසස් තැන දීමයි ඔබට
මම හිමියනේ නිර්වාණය දකින
වැඳ වැඳ සිහිකරමි ඔබේ ගුණ කණක

ගරු
හුරු
තුරු
තරු

මෙවැනි උදාර ගුණයෙන් යුක්ත වූ, මෙවැනි උදාර සේවයකින් යුක්ත වූ, ඒ තුන්ලොවට නායක ගෞතම ශාක්‍යසිංහ තථාගත සම්මා සම්බුදු භාමුදුරුවන්වහන්සේ, ලොව්තුරා බුදුවීමෙන් පසු කල්පනා කලා, දැන් ඉතින් මා අවබෝධ කරගත් ධර්මය ලෝකවාසීන්ට කියන්න. ඒත් ලෝකවාසීන් ලග තිබුනාවූ තත්වය දුටු උන්වහන්සේට බණ කීම ව්‍යා උනා. කෙළෙස් නැමති මඩ වගුරේ නාසය දක්වා වර්ලා සිටි මිනිසුන් සමූහයක් උන්වහන්සේට පෙනුනා. ඒත් නැවත නැවතත් බුද්ධ ඥාණයෙන් අනාවරණ ඥාණයෙන් බැලූ උන්වහන්සේ දැක්කා, අතන මෙතන හෝ සිටින බව ධර්මයෙන් වැඩ ගැනීමට ශක්තිය ඇති අය. ඒ නිසා උන්වහන්සේ ධර්මදේශනාව සඳහා බරණැස් නුවර ඉසිපතනාරාමයට වැඩියා. එහි සිටියා පස්වග භාමුදුරුවරු.

ආකාශයෙහි පායන විට ඇසළ	සද
බරණැස් නුවර ලග ඉසිපතනයෙහි	ඉද
පස්වග මහණ පිරිසට එහි සිටින	ලද
මෙලෙසින් වදහලේ ලොව්තුරු මුනිඳු	සද

කෙළවරවල් දෙකක් මේ ලෝකයෙහි	ඇත
ඒ දෙක අනුව යාමට බැහැ නිවන	වෙන
මහණෙහි තිබේ නම් මොක් සැප ලබන	හිත
ඒ දෙක ඔබ විසින් අත්හළ යූතුව	ඇත

එක් කෙලවරක් නම් වැඩි සැප	විඳීමයි
මහණෙහි අනෙක් එක දැඩි දුක	විඳීමයි
කලයුතු ඔබ විසින් විය අත්	හැරීමයි
මා මේ කියන්නේ මගෙ අත්	දැකීමයි

වැඩි සැප විඳුම සහ දැඩි දුක	විඳීමෙන්
මොක් මග සොයන්නේ සමහරු	මුලාවෙන්
මහණෙහි විදෙක හැර වීරිය	කිරීමෙන්
මා බුදු වුනේ මප්කධිම පටි	පදාවෙන්

වැඩි සැප දුක දෙකම අතහැර
 ඒ දෙක අතර සිටි කටයුතු
 නිවනට පාර බව පිළිගෙන
 මහණෙනි ඒක මජ්ඣිම පටි

දැමීමයි
 කිරීමයි
 හමාරයි
 පදාවයි

මම ඒ අන්ත දෙක අතහැර
 මජ්ඣිම පටිපදාවට හිත
 එහෙයින් සියලු පව් කෙලෙසුන්
 මොක් මග සෙවුවෙමි බුදු බව

දැමුවෙමි
 නැමුවෙමි
 නැසුවෙමි
 ලැබුවෙමි

මෙසේ තමන් වහන්සේ ශරීරයට හුගක් සැප දීමත්, ශරීරයට හුගක් දුක් දීමත්, කියන මේ දෙකම අතහැර දෙකම අතරේ තියන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට අනුව ක්‍රියා කරලා සියලුම කෙලෙසුන් නසා ලොවීතූරා බුද්ධ රාජ්‍යය ලබාගත්තු බව ප්‍රකාශ කලා. ඒ පලමුවැනි ධර්ම දේශනාවට ඇහුම්කන් දුන් භාමුදුරුවරු පස් නම අතරින් ලොකු භාමුදුරුවෝ, කොන්ඩිඤ්ඤ භාමුදුරුවෝ සෝවන් මාර්ග ඵලඤ්ඤා ලබාගෙන පලමු වරට නිවන් දැක්කා. පලමුවැනි ධර්ම දේශනාව මෙසේ සාර්ථක වූ බව දුටු බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන සිට පුරා අවුරුදු 45ක් ගතවන තුරු ගමන් ගමට යමින්, නගරයෙන් නගරයට වඩිමින්, ඒ වගේම රටින් රටට වඩිමින්, කිසිම හේදයක් නැතිව සැම දෙනා කෙරෙහිම ඒකාකාර කරුණාවකින් මෙහි යකින් යුක්තව ධර්ම දේශනා කලා. උන්වහන්සේගේ බණ අසා ඊට අනුව පිළිපැදුපු සුවිසි අසංඛ්‍ය ගණන් දෙනා සසර දුකින් නිදහස්ව අමාමහ නිවන් කරා පැමිණ සැනසීම ලබාගත්තා. ඒ නිවනට යාම සඳහා උන්වහන්සේ වදාළ බණ පදයක් දෙකක් මම මේ පින්වතුන්ට මතක්කර දෙන්නමි.

න පරේසං විලෝමානී -
 අත්තනෝව අවෙක්ඛෙය්‍ය -

න පරේසං කතාකතං -
 කතානි අකතානිව

අනුන්ගේ දොස් පරොස් හොඳ නරක සොය
 සිටින එක වරද බව කරුණු සහිතව
 තමා ගැන සිතන ලෙස දෙසුව ඇතිවම
 තිලෝගුරු ස්වාමීනි ඔබයි අපෙ බුදු

සොයා
 කියා
 දයා
 පියා

අනුන්ගේ දොස් හොයන්න වීජා. තමා ලග තිබෙන වැරදි දොස් සොයා ඒවා නැතිකර ගන්ට උත්සාහ කරන්න කියලා. උන්වහන්සේගේ ඛණපදයෙන් අපට පේනවා. නිවන් දැකීමට කැමතිනම් අපි අනුන්ගේ දොස් හොයන්නේ නැතිව තම තමන් ලග තිබෙන දොස් වැරදි සොයා ඒවා නැතිකර ගැනීමට උත්සාහ කරමු.

නහි වේරෙන වේරාහි - සම්මන්තීද කුදාවනං
 අවේරෙනව සම්මන්ති - ඒස ධම්මෝ සනන්තනෝ

වෛරයෙන් වෛරයක් නැතිකරනු බැරි - වේච්චි
 එකට එක කිරීමෙන් විය තවත් වැඩි - වේච්චි
 ඉවසීම ඇතිව වැඩ කලොත් සැනසුම - ඒච්චි
 බුදුපියා දෙසු මෙබදු ඛණ අපට සෙත - දේච්චි

වෛර කරන්න වීජා, පළිගන්න වීජා, එකට එක කරන්න වීජා, ඉවසීමෙන් යුක්තව කටයුතු කරමු ච්චිට සැනසිල්ල ලැබේ කියලා, උන්වහන්සේ ඛණ පදයෙන් අපට ඉගැන්වුවා. අපි නිවන් දකින්නට කැමතිනම් අනුන්ට වෛර කරන්නේ නැතුව, එකට එක කරන් හිතන්නෙ නැතිව, ඉවසීමෙන් යුක්තව කටයුතු කරන්න අධිෂ්ඨාන කරගනිමු.

අත්තාහි අත්තනො නාටෝ - කොහි නාටෝ පරොසියා

අනුන්ගේ පිහිට ගැන බලා ඉන්නා - අඳය
 තමාහට තමාමය පිහිට යන ඛණ - පදය
 මුලාවූ ලෝකයට වදාරපු එක - භොඳය
 ච්චාටත් වඩා එහි හොඳ පෙනෙන්නේ - අඳය

කිසිම මිනිසෙකුට දෙවියෙකුට බෑහිකුට - තියා
 තමාගේ හිතටවත් වහල් නොවෙනුය - කියා
 පරම නිදහස සතුව සැනසිල්ල දෙන - තියා
 නියම මග පෙන්වුවා අපට අපෙ - බුදුපියා

නිවන් දැකීමට කැමති නම් අනුන්ගේ පිහිටක් සොයනවාට වඩා වැඩියෙන්, තමා මේ ගැන උත්සාහ කලයුතුය කියලයි උන්වහන්සේ අපට පෙන්නුවේ. දාහ ශීල භාවනා සමාධි ප්‍රඥා ආදී ගුණ ධර්ම අපිම උත්සහා කරන්න ඕන. සසර දුකින් නිදහස් වී නිවන් දැකීමට කියලා අධිෂ්ඨාන කරගන්න. මෙවැනි සුවාසු දහසක් ධර්මස්මිණ්ධය දේශනා කරමින් ලෝකයාට පායපු ඉරක්වගේ, හඳක්වගේ, හතර දෙසින් හමා එන සීතල සුලගක් වාගේ, නියං කාලයට වහින වැස්සක් වාගේ, ක්ෂුධා ගින්නෙන් බඩගින්නෙන් පීඩිත වූ කෙනෙකුට ලැබෙන ඇල් හාලේ බත් පිගානක් වාගේ, මුළු තුන්ලොවවාසීන්ගේ සිතට සැනසිල්ලක්, ඇහැට සැනසිල්ලක් ලබාදෙමින්, පුරා අවුරුදු 45ක් ගත වන තුරා ලෝකවාසීන්ට උදාර සේවයක් සිදුකර වදාල, සුවිසි අසංඛ්‍ය ගනන් සත්වයින් අමා මහ නිවන් කරා පමුණුවන ලද, තුන් ලොවට නායක ගෞතම ශාක්‍යසිංහ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ කල්පනා කලා, දැන් ඉතින් මම පිරිනිවන් පාන්න ඕන. මේ අදහස ඇති කර ගත් උන්වහන්සේ රජගහ නුවරින් විශාලා මහනුවරට වැඩම කලා. විශාලා මහනුවර වාපාල වෛත්‍යය මුල දී උන්වහන්සේ මතක්කලා, තව තුන් මසකින් පිරිනිවන් පාන බව. ඒ අවස්ථාවේදී මහ පොළුව කම්පා උනා. ඝණ අන්ධකාරයක්, මහ කලුවරක් ලෝකයේ පැතිරී ගියා. මේ හදිස්සි සිදුවීම නිසා පුදුමයට පැමිණි ආනන්ද හාමුදුරුවන් වහන්සේ වහාම බුදුපියාණන් වහන්සේ වෙතට පැමින මතක්කලා, ස්වාමීණි මහපොලුව කම්පා වුනේ ඇයි ? ඝන අන්ධකාරයක්, මහ කලුවරක් ලෝකය පුරාම පැතිර ගියේ ඇයි ? ආනන්ද තටාගතයන් වහන්සේ තව තුන් මාසයකින් පිරිනිවන් පෑමට තීරණය කලා. ඒනිසයි මහපොළුව කම්පා වුනේ ඝන අන්ධකාරය පැතිර ගියේ කියා, උන්වහන්සේ උත්තර දුන්නා. ඒ ඇසු ආනන්ද හාමුදුරුවන්ගේ සිතට ලොකු ශෝකයක් ඇති වුනා. අනේ ස්වාමීනි ඔබ වහන්සේ පිරිනිවන් පාන්න චපා. ලෝකයේ හිරු දහසක් හඳ දහසක් පැයුවා වගේ ඔබ වහන්සේ වැඩ සිටින විට මේ ලෝකය බොහෝම ලස්සනයි. සෝභා සම්පන්නයි. ඔබ වහන්සේගේ දෙස බැලූ කෙනෙකුගේ ඇස් සැනසෙනවා ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගේ වචනයට කන් දුන් කෙනෙකුගේ කණ සැනසෙනවා ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගේ නව අරහදී බුදුගුණ නිසා පුද්ගලයකුගේ සිත සැනසෙනවා ස්වාමීනි, ඒනිසා මේතාක් කාලයක් කලා වගේ මෙයින් ඉදිරියටත් ලෝකවාසී මහජනතාවගේ ඇහැත් සිතත් කණත් සහසවමින් වැඩහිඳිනු මැනවි ස්වාමීනි, පිරිනිවන්පාන්නනම් චපා කියලා තමන් වහන්සේගේ ඇස්

දෙකෙන් කඩා හැළෙන කඳුලු ධාරාවන්ගෙන් තිලෝගුරු සමිමා සම්බුදු හාමුදුරුවන්ගේ සිරිපතුව දෙක නාව නාවා, සෝද සෝදා, දොහොත් මුදුනේ තබාගෙන වැඳ නමස්කාර කරමින් මතක්කලා. ඒත් පිංවතුනි බුදුරජානන් වහන්සේ ඉල්ලීම පිළිගත්තේ නෑ. ආනන්ද හාමුදුරුවෝ අඬනවා, අඬන ආනන්ද හාමුදුරුවන් සනසන අදහසින් මෙන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ අවවාද ටික.

ඇයි ආනන්ද ඔබ ඔහුහැටි	අඬන්නේ
ඇඬුවට කවුද ලොව නොමැරී	සිටින්නේ
මරණය සමගමය මිනිනා	උපදින්නේ
බුදුඋණ දා සිටියි මා මෙය	කියන්නේ

හිතවත් කමෙන් සිටිතත් කෙනෙකුට	හාවී
යම්කිසි දිනෙක වෙන්වන්නට සිදු	වේවී
ඉපදීමට පසුව මරණය පැමි	නේවී
විය වලකන්න කිසිකෙනෙකුට බැර	වේවී

ඉපදීමට පසුව මරණය එනවා	මයි
මරණින් පසුව නැවතත් ඉපදෙනවා	මයි
එක්වන අයගේ අවසානය වෙන්වී	මයි
සංසාරයෙහි පවතින තත්වය මේ	මයි

හොඳබව කියමි සීලය සහ ගුණය	ඔබේ
සසරෙහි කරන ලද පිං ඔබ සතුව	තිබේ
එහෙයින් පමානොව පොඩි කොට සෙනෙහෙ	ගොබේ
කටයුතු කරුණු ලගදීම එහි ඵලය	ලැබේ

මෙසේ වදාළ කල්හි ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට සංසාර තත්වය වැටහුනා. සංසාර ධර්මයන්ගේ හැටි අනිත්‍යතාවය වැටහීගියා. ජීවිතයේ ඇති අස්ථිර තත්වය වැටහුනා. ලෝකයේ ඉපදෙන අනික් මිනිසුන්ට සතුන්ට වගේම ලොවීතුරා බුදු කෙනෙකුටත් මරණය කියන එක සාධාරණ බව, ඒකාන්ත බව, නොවැලැක්විය හැකි බව, හොඳින් තේරුම් ගියා. ඒනිසා උන්වහන්සේගේ හැඬීම නැවතුනා. එහි රැස්ව සිටියා වූ සියලක්ෂ ගණන් විශාලා නුවරවාසී හික්ෂුන් වහන්සේලා සනසන අදහසින් ගාථා තුනක් මුල්කරගෙන වටිනා ධර්ම දේශනාවක් කලා.

පරිපක්‍ෂෝ වයෝ මයිනං - පරිත්තං මම ජිවිතං
 පභායවෝ ගමිස්සාමි - කතං මේ සරණා මත්තනෝ

අප්පමත්තා සතිමන්තෝ - සුසිලාහොථ තික්ඛවෝ
 සුසමාහිත සංකප්පෝ - සචිත්ත මනුරක්ඛථ

යො ඉමස්මිං ධම්ම විනයේ - අප්පමත්තෝ විහෙස්සති
 පභාය ජාති සංසාරං - දුක්ඛස්සන්තං කරස්සති

මහලු වයසට පැමිණියෙමි මම ටිකයි තව ජිවිතය ඇත්තේ
 ඔබෙන් වෙන්වෙමි මගේ අන්තිම ගමන මෙය ධව සිතිය යුත්තේ
 මගේ කටයුතු සියල්ලම කර ගනිමි හිඳ විදුරසුන මත්තේ
 ඔබත් මහණෙනි ඔබට ඔබමය පිහිට කර ගත යුතුව ඇත්තේ

පමාවෙන්නට චීපා මහණෙනි නිතර වාසය කරනු සිතියෙන්
 හොඳට සීලය රකිනු නිවැරදි හොඳම අදහස් සිතනු නිතියෙනි
 කෙලෙස් සිතුවිලි නුපදින ලෙස ඔබේ සිත රැක ගනුව විරියෙන්
 චීවිට ලොවිතුරු නිවණ ඔබහට පෙනේ මගඵල නුවණ චිලියෙන්

යමෙක් මහනෙහි පමා නොව ජිවිතය ගෙනයාවී නමි දැහැමින්
 හෙතෙම මෙසසර ගමන නවතයි ඒ අමාමන නිවන දුක්මින්
 ඒ නිසා මා දෙසු පිලිවෙල අනුව හැසිරෙනු පමා නොවමින්
 මෙසේ වදනලසේක අප බුදුපියා ධණ අවසාන කරමින්

මෙසේ වදාළ කල්හි එහි රැස්ව සිටි සියදහස් ගනන් විශාලා මහනුවර
 වාසී හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ ශෝකය තුනිවුනා. ඒ ධව දුටු බුදු පියානන්
 වහන්සේ උන්වහන්සේලා පිරිවරාගෙන වැඩම කලා පිරිනිවන් පෑම
 සඳහා. පාවා නුවර මැදින්, කකුදා ගංගාව උඩින්, කුසිනාරා නුවර මල්ල
 රජ දරුවන්ගේ උපවත්තන සල් උයන දක්වා උන්වහන්සේ වැඩම
 කලා. හමු වූ සෑම කෙනෙකුටම සීල සමාධි ප්‍රඥා කියන උතුම් ගුණ
 ධර්ම පුරන ලෙස අවවාද දුන්නා. එසේ අවවාද දෙමින් වැඩමකල
 උන්වහන්සේ අන්තිමේදී ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කියා සල්ගස් දෙකක්
 අතර ආසනයක් පනවා ගත්තා. එහි වැඩසිටි උන්වහන්සේ හික්ෂුන්
 වහන්සේලාට අඬගත වදාලා.

මහණෙනි මා පිරිනිවන්පාන්නේ හෙට උදේ. හෙටින් පස්සේ ඔබලාට මාව හෝ මට ඔබලාහෝ දකින්නට ලැබෙන්නේ නැතැ. එහෙත් මහණෙනි මා නැතැයි කියා අඩුවක් ඇතැයි සිතා අධෛර්යයට පත් නොවී මා දෙසූ ධර්මයට අනුව පිළිපදිමින් සීල සමාධි ප්‍රඥා ගණ ධර්ම පුරමින් කෙලෙසුන් නසා රහත්ව, මා වාගේ පිරිනිවන් පෑමට ඔබලාත් උත්සහා කරපල්ලායි කියා අවවාද කළා. පිරිනිවන්පාන බව ඇසූ කවුරුත් භාමුදුරුවරු අඬන්න පටන් ගත්තා. කාටත් වැඩිය හිතට අමාරැයි ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට. උන්වහන්සේ පැත්තකට ගිහින් අත්දෙක හිසේ බැඳගෙන බුදුගුණ කිය කියා ඇඳුවා. ඒ අවස්ථාවේදී උන්වහන්සේගේ කටින් පිටවූ වචන කිහිපයක් මේ.

විසි අවුරුද්දකට වැඩි කාලයක	ඉඳ
ආනන්දය කියා මට අඬගහන	ලද
බුදුභාමුදුරුවනි ඔබ පිරිනිවෙන	සඳ
වාවා ගත හැකිද මට මගෙ පපුව	අද

රජගහ නුවර සිට මෙතරමී දුරට	වැඩ
සල්ගස් දෙකක් අතරෙහි මෙම යහන	උඩ
අපවත් උනේ ඇයි ගම රට නැතිද	ඉඩ
කෙළෙසින් අනේ සැනසෙමි දුක් කඳුලු	මැඩ

ඔබේ පා සිවුරු ගෙනගිය මුත්	සතුටින්නේ
මින්පසු අනේ කා පසුපස්සෙද	යන්නේ
උනු පැන් සිසිල් පැන් දැං කාටද	දෙන්නේ
හිමියනි ඉතින් මම කොහොමද	ඉවසන්නේ

බණපද සිහිවෙතත් එකපිට එක	වාගේ
ඒවා යටව මතු වෙයි සෝකෙහි	වේගේ
කඳුලින් තෙමෙයි නෑවෙයි මුලු ඇඟ	මාගේ
බුදුහිමියනේ දැං මට පිහිටද	කාගේ

ස්ථිර දෙයක් මේ ලොව නැති බව	ඇත්ත
එහිසයි සිදුවුනේ අද සිදුවිය	යුත්ත
එනමුත් අනේ දුක් ගින්නෙන් ගිනි	ගත්ත
පාලයි ස්වාමිනි අද දඹදිව	පැත්ත

හිමියනි අනේ පහුගිය අවුරුදු
හෙවනැල්ලක් වගේ ගොස් ඔබේ පසු
ලැබගත් නමුත් සැනසිලි සැප හැම
තෙමී තෙමී සිටිමි මම අද කඳුලැලි

විස්සේ
පස්සේ
තිස්සේ
වැස්සේ

මා නැති අතර කොතැනදී හරි දෙසුව
නැවතත් කියයි මට ආපසු පැමිණි
ඉවසමි එහෙත් ඉවසීමට බැරීම
මැරෙණවා මමත් ඔබේ දර සැයටම

බණ
දින
තැන
පැන

මෙසේ අඬමින් දොඩමින් විලාපබස් කියමින් ආනන්ද හාමුදුරුවන් වහන්සේ සිටින බව ඇසූ බුදුපියානන් වහන්සේ කැඳෙව්වා නැවතත් උන්වහන්සේ. සහසවන අදහසින් මෙන්න බුදුරජානන් වහන්සේ වදාළ අවවාද.

අලං ආනන්ද මා සෝචි, මා පරිදේචි, තනු ඒතං ආනන්ද මයා පටිගච්ඡේච අක්ඛාතං සබ්බේති හේව පියෙති මනාපේති නානාභාවෝ විනාභාවෝ අකද්දකතාභාවෝ තං කුතෙත්ථ ආනන්ද ලබ්භා, යංතං ජාතං භූතං සංඛතං පලෝක ධම්මං තං වත මා පඬුප්පති. හේතං ධාතං විප්පති.

ආනන්ද අඬන්න චපා දොඩන්න චපා, සෝක කරන්න චපා, කනගාටු වෙන්න චපා, මා ඔබට කීවා හේද මේ ලෝකේ ඉපදෙන සෑම දෙනාටම තමතමන්ගේ හිතවතුන්ගෙන් හිතවතියන්ගෙන් ප්‍රිය මනාප වස්තුවලින් කවදාහරි දවසක වෙන්වෙන්න වෙන බව. හේතුවක් ප්‍රත්‍යයක් කාරණයක් නිසා යමෙක් ඉපදුනානම්, යමක් ඇතිවුනානම්, ඒ සියල්ලක්ම ආනන්ද කවදාහරි දවසක නැතිවෙනවා. වෙන්වෙනව. වෙනස් වෙනවා. නොපෙනීයනවා. මැරෙනවා. එසේ නැතිවෙනකොට වෙන්වෙනකොට නොපෙනීයනකොට මැරෙනකොට මාගේ හිතවතා මැරෙන්න චපා මාගේ හිතවතිය මැරෙන්න චපා මා සතු වස්තුව අහිමි වෙන්න චපා කියලා කොයිතරම් ඇඬුවත් දෙඩුවත් ආනන්ද කෙනෙකුට වලක්වන්නට පුලුවන්ද ? බැහැ කියලා උන්වහන්සේ කරුණු සහිතවම ධර්ම දේශනා කලා. ඒ ඇසූ ආනන්ද හාමුදුරුවන්ගේ හිතේ ඇතිවුනාවූ ශෝකය තුනී වුනා. ඊලඟට යැවිය යුතු ඇත්තන්ට පණිවිඩ යැව්වා. හික්ෂුන් වහන්සේලා කුමාර කුමාරිකාවරු දෙවියෝ බුහ්මයෝ ලක්ෂ

ගණනක් එතනට රැස්වුනා. රැස්වුනාටු හිඟි පැවිදි දෙපක්ෂයටම අඬගහ වදාල බුදුපියානන් වහන්සේ අන්තිම ධර්ම දේශනාව මෙසේ වදාළා.

හන්දදානි භික්ඛවේ ආමන්තයාමී වො වයධම්මා සංඛාරා අප්පමාදේන සම්පාදේට්.

මෙයයි පිංවතුනි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අන්තිම ධර්ම දේශනාව. මෙයයි පිංවතුනි පිරිනිවන් මංචකයෙහි වැඩහිටිය බුදුපියාණන් වහන්සේගේ කටින් පිටවුන අන්තිම වචන ටික අකුරු ටික. අපි හොඳ බුදු පුතූන් බුදු දුවල වෙන්නි කැමති නම් අපේ යුතුකම උන්වහන්සේගේ අන්තිම ඉල්ලුම ඉටුකිරීමයි. මොකක්ද? උන්වහන්සේ වදාලේ. මොකදද උන්වහන්සේ ඉල්ලා සිටියෙ.

භික්ඛවේ - භික්ෂුවරුණි, භික්ෂුණිවරුනි උපාසකවරුනි, උපාසිකාවරුනි, හන්දදානි වො ආමන්තයාමී - මම දැන් ඔබලාට අඬගසමි කටාකරමි, සංඛාරා- හේතුප්‍රත්‍ය ධර්ම නිසා මේ ලෝකෙ ඇතිවුණු ඉපදුණු පහලවුණු යම්තාක් පන ඇති සත්වයෝ වෙන්නම් යම්තාක් පණනැති වස්තූන් වෙන්නම් ඒ සියල්ලම වයධම්මා - විනාශවන සුලුය. නැතිවන සුලුය. වෙනස්වන සුලුය. නොපෙනියන සුලුය. මැරෙන සුලුය. ඒනිසා අප්පමාදේන සම්පාදේට් - පමා නැතිව අමාමන නිර්වාන සම්පත්තිය තමා කරා නමාගැනීම සඳහා දාන සීල භාවනා සීල සමාධි ප්‍රඥා විමුක්ති විමුක්තිඥාන දර්ශන වැනි උසස් ශාසනික ප්‍රතිපත්තිවල ප්‍රතිපදාවල යෙදී වාසය කරනු. පමා නැතිව අප්‍රමාදව පීචත්චෙත්‍ර කියල උන්වහන්සේ වදාළා. ඒකයි උන්වහන්සේ අපෙන් කරපු ඉල්ලීම. වැරදි පාති නොකර අපරාධ අධර්මිෂ්ඨකම් නොකර හිවැරදි දේ ධර්මිෂ්ඨකම් කරමින් පීචත්චන ලෙසයි උන්වහන්සේ අපෙන් ඉල්ලා වදාලේ. මෙසේ අන්තිම ඉල්ලීම ඉල්ලා වදාල උන්වහන්සේ කලේ ඇස්දෙක පියාගැනීමයි. ධ්‍යානවලට සමාපත්තිවලට සමවදිමින් රාත්‍රිය ගතකලා. මෙයින් අවුරුදු 2504 කට ඉස්සර ලෝකයට පායාපු වෙසක් මහේ පුර පසලොස්වක පෝය දවසේ හඳ තමාගේ රශ්මි ධාරාවන් ආලෝක ධාරාවන් හඳරැස් අකුලුවාගෙන අකුලුවාගෙන අකුලුවාගෙන බැස යන අවස්ථාවේ තුන්ලොවවාසීන්ගේ හිතට සෝකයක් දුකක් කනගාටුවක් ඇහැට කඳුලක් ඇතිකරවමින් මුලු තුන්ලෝ දා කම්පාකරවමින් මුලු තුන්ලොදාහි ඝනාන්ධකාරය

පතුරවමින් අනුපදිසේස මහාපරිනිර්වාණා ධාතුවෙන් පිරිනිවන්පා වදාලසේක. මෙහි පැමිණියා සහම්පති නම් බුන්ම රාජයා ඔහු දැක්කා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන්පා වදාළ බව. ඔහුගේ සිතට ලොකු ශෝකයක් ඇතිවුනා. එවිට ඔහුගේ කටින් මේ ශෝකප්‍රකාශය පිටවුනා.

සබ්බේව නික්බේ පිස්සන්ති - භූතා ලෝකේ සමුස්සයං
 යථා ඒතාදිසෝ සත්ථා - ලෝකේ අප්පටි පුග්ගලෝ
 තථාගතෝ බලප්පත්තෝ - සම්බුද්ධෝ පරිත්ඛිබුතෝ

ලොවෙහි හැමදෙන ජීවයෙන් තොර ශරීරය හැර දමා යනලෙස
 බලය ඥානය ගුණය යන හැම දෙයින් පුජිත සියලු දසදෙස
 තිලෝගුරු ලොවීතුරු බුදුහිමි පිරිනිවන් පෑ සේක මෙදවස
 මෙසේ පැවසී සහම්පති නම් මහාබඹරජු කඳුලු පිසපිස

ඊලඟට එහි පැමිණි ශක්‍ර දිව්‍යරාජයාගේ කටින් පිටවූ ශෝකප්‍රකාශය

අනිච්ඡාවත සංඛාරා - උප්පාද වයධම්මිනෝ
 උප්පප්පිත්වා නිරුප්පධන්ති - තේසං වූප සමෝසුඛො

පරානය ඇති නැති සියල්ලම නිතර අස්තිර බවම සෙයියෝ
 වහා උපදිති මැරෙති එදෙකින් මිදීමයි ලොකු සැපත ගොයියෝ
 සොබා දහමට අනුව සම්බුදු පියා පිරිනිවී සේක අයියෝ
 මෙසේ කියමින් කඳුලු හෙලුවා එදා සක්කර මහා දෙයියෝ

ඊලඟට එහි වැඩ සිටි අනුරුද්ධ මහරහතන් වහන්සේගේ මුඛින් පිටවුනු සංවේග ප්‍රකාශය

නාහු අස්සාස පස්සාස - ධීත චිත්තස්ස තාදිනෝ
 අනේපෝ සන්ති මාරඛිත - මකාල මකරී මුනි

කෙලෙස් මලකඩ කැඩූ බලවත් හිතින් යුතුවූ ලොක නාතය
 තණ්හාව සහමුලින් නැතිකොට නැවැත්වූ සංසාර භිතිය
 අහෝ අපෙ බුදුපියා පිරිනිවීසේක ලැබ නිර්වාන ප්‍රීතිය
 මෙය තමා අනුරුද්ධ රහතන් වහන්සේගේ සංවේග භීතිය

පිරිනිවන්පා වදාල බුදුපියානන් වහන්සේගේ මුණ දෙස බලාගත්
 ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගේ කටින් පිටවූ අන්තිම ශෝකප්‍රකාශය මෙයයි.

මගේ ශෞතම තථාගත බුදුපියා අද පිරිනිවන්	පෑවා
පොලව කමීපා වුනා බිය සහ තැනිගැනුම හැම දෙසින්	ආවා
අනේ මා තනිවුනා කියමින් වැටීගෙන බුදුරදුන්	ගාවා
අනද භාමුදුරුවෝ ඉක්බිඳ අඩාගෙන මේ ලෙසින්	කී වා

පිංවතුනි මා වදා හිටියානම් මගේ කටින් පිටවන ශෝකප්‍රකාශය

මෙන් කරුණා දෙකින් ඔපවුනු සියලු	විට
දඹ රන් කඳක් ලෙස නොකිලිටි බවෙහි	සිට
සම්බුදු පියා දරසැයට වඩන	කොට
මගෙ මේ පපුව වාචාගත නොහැක	මට

සිතුවිලි පරපුරක පදනම අමුතු	කොට
මිනිසා තබා නිදහස් ජය කොඩිය	යට
මුලුලෝ පිංකෙතක් කළ ඔහු ඉදිරි	පිට
ඔබෙ බුදු මුහුණ හැර අද යා නොහැක	මට

දස පෙරැමන් පුරා කෙලෙසුන් බලය	බිඳ
සම්බුදු පදවි ලැබගෙන විදුරසුනෙ	හිඳ
හතලිස්පස් වසක් සේවය කරන	ලද
හිමියනි අනේ ඇයි ඔබ පිරිනිවුනෙ	අද

උස්මිටි බේද සලකා අගනියට	බැඳී
මිනිසා පෙලන්නට බලවත් අයට	නොදී
අසරණ අපගෙ නිදහස ඇති කරන	ලදී
මගෙ බුදුපියා අද අන්තිම නිඳුම	නිදී

රජමාලිගා පසුකොට සම්පත	පිරැනු
අසරණ දුගී පැල වෙත කඳුලට	තෙමුනු
පිඬු සිඟ සිඟා වැඩියා පලකොට	කුලුනු
කරුණා ගුණය මෙතෙමයි ඔබ ලඟ	තිබුනු

මිනිසාගේ නපුරකම හොඳහැටි දුටු	හින්දා
අතුලත පිටත එක ගතිගුණයක	රන්දා
ගෙන ගිය දැහැමි සටනෙහි ජය කොඩි	බැන්දා
සතුරන් පවා එහෙයින් ඔබහට	වැන්දා

සතුරන් විරුද්ධව ආවත් සතර	අතින්
පුදුමයි ඉවසූ හැටි මෙන්බර කුළුණු	සිතින්
ඔබ දෙස බලබලා කඳුලට තෙමුන	නෙතින්
වඳිනෙමි ඔබට මගේ අන්තිම වැඳුම	ඉතින්

දවස් හතක් ආදාහන පුජෝත්සවය ඉතා උසස් අන්දමින් පැවතුනා. අන්තිම දවසේ සඳුන් දරසැයක තැන්පත් කළ තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජානන් වහන්සේගේ අනන්ත රූප සෝභාවයෙන් යුක්තවූ, අනුපමය වූ, සම්මා සම්බුද්ධ ශරීරය දවල පුළුස්සල අලුකර දැමීමා. එහෙත් පිංවත්ති ඉතිරිවුනා සම්බුද්ධ ධාතූන්වහන්සේලා. ඉතිරිවුනා දේශනා කරපු ධර්මය. ඉතිරිවුනා පිහිටවාපු සම්මා සම්බුද්ධ සාසනය. ඉතිරිවුනා ඇතිකල සඟපරපුර. අපට ශද්ධාව තිබෙනම්, චීර්ය තිබෙනම්, ප්‍රඥාව තිබෙනම්, කිසි අඩුපාඩුවක් නැතිව නිවනට යාම දක්වාම මාර්ගය සකස්කර ගැනීමේ ශක්තිය අදත් අපට තිබෙනවා. ඒ නිසා අපි පමාවෙන්නෙ නැතිව අප්‍රමාදව සීල සමාධි ප්‍රඥා ගුණ ධර්ම පුහුණු කරමින් හොඳ බුදු පුතුන් බුදු දුවලා චීම සඳහා උත්සාහ කරමු. මෙලොව දියුණුව සලසාගනිමු. පරලොව සතර මහා අපායාදියෙන් නිදහස්ව කෙලවර අමා මහ නිර්වාන සම්පත්තිය ක්‍ෂාන් ක්‍ෂාන් කරගනිමු.

සාධු... සාධු... සාධු...

සාම ජාතකය

යටහිය දවස බරණැස් නගරයෙහි පිළියක් නැමැති මහරජ රජකරන අප මහා ඛෝසතාණෝ මහ වනය ඉපදුනි අසපුවක විත් බඹලොවෙහි	හොඳ සඳ මැඳ ඉඳ
ඇස් නැති නිසා මව්පිය දෙදෙනගෙම මහ ඛෝසතාණෝ පොඩි අවදියෙහි වෙහෙසව මහන්සිව දුක් කරදරය උවටැන් කළා යුතුකම හදවතෙහි	හොඳ ඉඳ විඳ ඇඳ
ඛෝසත් කුමරු වනයෙහි ඇවිදින්නේ පලවැල අල බතල ඇරගෙන එන්නේ මහ සමීමත ගඟෙන් හොඳ දිය ගන්නේ මෙලෙසින් මව්පියන් රැකගෙන ඉන්නේ	ය ය ය ය
ඛෝසත් කුමරුගේ මෙත්ගුණ බලය අතහැර දමා බිය සහ සැක කියන චතුමා සමඟ නිතරම මිතුදනම වනයේ වන සතුන් සිටියලු නැතිව	දැක දෙක රැක දුක
වඳුරෝ උදව් දෙති පලවැල ගෝනුන් මුවන් ආවල තනි ඛෝසත් කුමරු හා සෙල්ලම් උන්ගේ පැටවු එහි ආවලු විටින්	කඩන්නට රකින්නට කරන්නට විට
දවසක යහලු මුවරැල පිරිවරා මුවෙකුගෙ පිටේ කලගෙඩියක් තියා හොඳ ලස්සනට කවියක් හෙම කියා කුමරුන් ගියා වතුරට මඟ බලා	ගෙන ගෙන ගෙන ගෙන
බඹදුන් නිරිඳු හරියට එම මුව දඩයමට විත් ඒ මහ ඇවිදින අතර පත්වී මහ දැක්කලු කුමරු සහ මුව රැල	වෙලාවට කැලෑවට විඩාවට මනාකොට
පෙනුනත් මිනිස් හැඩ නිල ගතිගුණය සැකයෙන් කුමරු ගැන එන මුව රැලෙහි වැඩිදුර කරුණු නොසිතා විස පොවන ඊ තලයකින් විද්දා ගහ මුලක	හොඳ මැඳ ලද ඉඳ

කුමරුගෙ පසුවටම එම ඊතලේ
ලේ පෙර පෙරා ඇදගෙන එතනම
ඇඳ මව්පියන් ගැන පණ ඇඳ ඇඳ
කුමරුගෙ වචන පිළියක් රජ හට

වැදනා
වැටුනා
කියනා
ඇහුනා

පිංවත අනේ ඇයි මට මේ ලෙස
ඇඳ මව්පියන් රැකගෙන සිටියෙමි
මින් පසු ඔවුන් වැනසෙනු ඇත දුක
මෙලෙසින් කියමිනුයි කුමරුන් පන

විද්දේ
බැද්දේ
මැද්දේ
ඇද්දේ

ඇයියෝ මගේ පෙම්බර මව් පිය
පොඩි අවදියෙහි සිට මම රැකගෙන
එනමුත් මෙයින් පසු එය මට බැරි
දෙවියනි අනේ රැකදෙනු මව්පිය

දෙන්නා
උන්නා
වෙන්නා
දෙන්නා

කොට් වලසුන් පවා මට හරි
උන් මට යාලු වුනේ වනයට
තව මොහොතකින් මගේ මරණය
මට දුක අනේ අම්මා අත හැර

කරණාවයි
ආදාමයි
වෙනවාමයි
යාමයි

මොකටද කවිද මට ඊතලයෙන්
හතුවෙත් නොමැත මට මේ වනයෙහි
මගෙ යහලුවනි මුව පැරවුනි ඇති
දුවගොස් කියව් අම්මට මට උන

විද්දේ
මැද්දේ
බැද්දේ
සිද්දේ

මිනිහෙකු කලානම් අද මේ වරද
ඔහු හට දුකක් නොම වේවා කිසිම
ඔහු ගැන තරහා නැතැ මගෙ හිත පසුව
කීවොත් හොඳයි මෙය මව්පිය දෙදෙන

මට
විට
යට
හට

නොදනිමි අනේ අගමුල මෙම
ඇයි මගෙ පරානස මාගෙන්
මගෙ මව්පියන් රැකගැනුමට
බාරයි ඔබට දෙවියනි මෙම

කතන්දරේ
තුරන්කරේ
හිරන්කරේ
වනන්කරේ

ගෙනයන තුරු නොයිඳ ගෙදරට වතුර
හොඳ නැතැ අනේ මට මේ දෙය කරපු
මැරුනත් කමක් නැතැ මව් පිය දෙදෙන
උඹ ගැන තමා අම්මේ මට හරිම

ටික
චික
දැක
දුක

අම්මගෙ තාත්තගෙ බස මට හරි
ඒ ගැන හිතනවිට මගෙ හදවත
ඉවසිය නොහැකි දුක දැන් ටික ටික
මගෙ මව්පිය දෙදෙන දෙවියන්ටම

මීරයි
පාරයි
මෝරයි
බාරයි

මට උන විපත්තිය දැනගත් විටම
අම්මයි තාත්තයි දෙදෙනම ඇතිව
වැලපෙනු ඇත අඬුනු ඇත බිම වැතිර
දෙවියනි මව්පියන් රැකදෙනු මැනවි

අනේ
සෙනේ
ගෙනේ
අනේ

මේ හිමගනේ හැසිරෙන සත්වයෝ
පෙන්වයි හිතර අපහට හිතවත්
නොකරති ඔවුන් නම් මට විපතක්
මේ දුක අනේ ඉවසා ඉන්නද

හැමම
කමම
මෙහෙම
කොහොම

සාමගේ මව්පිය විලාපය...

නගෙකුගෙ විස වැදී අපෙ ඇස් විය
නැතිවන්නට තිබුනෙ අපගෙම පණ
අප රැකගත්ත නොනිදා තුන්යම
උඹ හට පුතේ මේ දුක සිදුවුනෙ

අන්ධ
කෙන්ද
නින්ද
මන්ද

අප ගැන පුතේ උඹ වෙහෙසුන වෙහෙස
ඇඬුවෙමු කඳුළු පෙරුවෙමු අපි ඇතිව
මේ මහ විපත සිදුඋන තත්පරය
පුදුමයි අනේ දෙවියන්වත් නොදුටු

දැක
දුක
දෙක
චක

වනයේ වනසතුන් සහ හිති
අපගේ සියළු කටයුතු කල හිත
ඇයි පුත සාමයෙන් ගියෙ මරු හට
මින් පසු මොටද ඉන්නේ අපි ඔබ

චකමුතුව
ඇතුව
නතුව
නැතුව

ගෙනෙමින් දුර වතුර පලවැල ඇවිද
අපහට උපස්තානය කල සියලු
ආ විට අනේ දිය ගෙනුමට රැගෙන
කවුරුද අනේ ඔබ හට මෙම විපත

කැලේ
වෙලේ
කලේ
කලේ

මෙත් කරුණාව ඇති කරගෙන
අඳු මව් පිය දෙදෙන රැකගෙන
රජුගෙන් ලැබුනු තෑගිද මේ
ඇස් ඇර කතා කරපන් උඹේ

උන්නාට
උන්නාට
උන්දෑට
අම්මාට

මසුරු සිටාණන්ගේ කථාව

බුදුහිමි ජේතවනයෙහි වැඩ වසන	සඳ
මහ සිටු කෙනෙක් විය රජගහ නුවර	මැඳ
වස්තුව තරමටම ඔහු මසුරෙකිය	තද
කෝසිය යනුයි නම ඔහු හට තබන	ලද
කවුරුත් කියති ඔහු මහ ලෝබයෙකි	කියා
හතලිස් කෝටියක මහ පෝසතෙකි	වියා
රජ මාලිගාවට යන බව සිතෙහි	තියා
දවසක සිටාණෝ මහ වීදියෙහි	ගියා
යන විට ඔහු වදා මහ වීදියෙහි	දිගේ
අසරණ දුගී මිනිහෙක් ඉඳ ගෙදර	උගේ
පැණි පෙර පෙරා කටදෙකොතින් බබෙකු	වගේ
දුටුවා කිරි රොටී කන හැටි ඇතිව	අගේ
මසුරු සිටාණන් හට විය දකින	ලද
හිතූනා කිරි රොටී කන්නට විහිම	ඉඳ
වනමුත් වියද නුසුදුසු බව දැනුන	සඳ
කෙළ පෙරමින් ගියා ඔහු වීදියෙහි	මැඳ
හිතරම කිරි රොටී කන්ටයි ඔහුගෙ	හිත
විනිසයි නොකෘචේ දහවල රැයෙහි	බත
ඉඳගෙන වැතිරගෙන සිටියත් යහන	මත
හිදීමත නොආවේ කලබල හෙයිනි	හිත
අවුරුදු කිහිපයක් ගතවිය	මෙලෙසින්නේ
හිදීමත කෘම නැතිවයි දැන් ඔහු	ඉන්නේ
හොඳටම කෙටිටු විය ලේ මස්	හිඳෙමින්නේ
කෘදරකමට ලෝබය නැහැ	ගැලපෙන්නේ
රෝගයේ නිදානය ඔහු පමණයි	දන්නේ
සිටු දේවියටවත් නැහැ විය	පවසන්නේ
කීවොත් ටිකක් වියදම් කල යුතු	වන්නේ
විනිසයි කිරි රොටී ගැන ඔහු	නොකියන්නේ
ගලතත් සැරව කන් අඩි පැලෙමින්	හිතර
දුරුවල වී ඇතත් ඔහුගේ මුලු	සිරුර
දැනෙතත් සිටින බව මරුවා ලඟ	වැතිර
ලොකු නැහැ ඔහුට වියදම මරණය	විතර

සිටුදේවිය දිනක් සිටුහුගේ ලඟට
පෙරමින් කඳුළු කරට බාගෙට වැහුන
යටහත් පහත් ලෙස ආදර සහිත
කිව්වා ලෙඩට හේතුව මුල කියන

ගොසින්
ඇසින්
බසින්
ලෙසින්

සිය බිරිඳගේ ඇවිටිලි බස් ඇසුව
ඔහුගේ ඇස් දෙකට ඉහුවා කඳුළු
හෙමිහිට ඔහුගෙ කට ඇයගේ කණට
කීවා කිරි රොටි තොරතුරු මුලක

විට
කැට
කොට
සිට

මේ බව හොකිවේ වියදම් වන
තව කී දිනක් පිවත් වේවිද
දුරුවල දෙඅත බිරිඳගෙ හිස මත
සිටුතෙම අනේ මේ හැටියට ඉක්

හින්දා
මන්දා
රන්දා
බින්දා

හතලිස් කෝටියක මහ පෝසතෙකු
මෙය මහ වැඩක්දැයි හිමියනි කියනු
මේ සිටු මැදුරෙ හැමටම සහ ඔබට
උයවම් කිරි රොටි ඉවසනු මොහොත

හට
මට
මට
කට

තිගේ අදහස මගේ වස්තුව
පල පල මගේ දූෂණට නොපෙනී
මොකටද කිරි රොටි බොල තිට සහ
මට නොවැ හිතන දොලදුක කිරි රොටි

වනසන්ට
යන්ට
උන්ට
කන්ට

එහෙනම් ස්වාමිණි ඔබ බස
ඔබටත් මටත් පමණක් විය
පැය දෙක තුනක් යන්නට පෙර ගෙන
හීනටි සහල් නැලියක් පමණට

පිළිගන්නම්
උයවන්නම්
එන්නම්
ගන්නම්

ඇයි කිරි රොටි තිට මොකටද
උයතොත් හොරෙන් මට පමණක්
දෙපතක් සුන් සහල් වතුරට
වැඩ කරුවන්ට නොපෙනෙන්නට

කියාපිය
උයාපිය
දමාපිය
තියාපිය

එපා කොටන්නට පිටි වංගෙඩියෙ
කෙටුවොත් දැනගනිති පිට අය නැතිව
හෙමිහිට සහල් අඹරාගෙන ගලෙහි
මට කිය යුතුයි මේ උන විටදී

දමා
පමා
දමා
නිමා

ආවොත් මහණ බමුණන් දොරකඩට ටික ටික උනත් දෙන්නට වන හෙයින් උයපිය කිරී රොටී ටික උඩු මහලෙ වහපිය ජනෙල් දොරවල් මුලු මැදරේ	අද බැඳ ඉඳ අද
දෙදෙනම උඩුමහලෙ ඉඳ කිරී රොටී කොල පෙර පෙරා මිනිහා ලිප ලඟම මගේ බුදු පියා මෙකරුණ දිව ඇසින් මුගලන් තෙරණුවන් අමතා මෙලෙස	උයයි හිඳී දකී කියයි
රහසක් කියමි විය හොඳහැටී කෝසිය සිටුහු රජගහ නුවරෙහි අද කිරී රොටී උයවයි හොර හැකිනමි වයිත් රොටියක් අරගෙන	අහගන්න ඉන්න රහසින්හ වන්න
ලොවීතුරු මුහුදු වදාළ බස හිතට පාත්තරය විගහට දකුණතට අහසින් වැඩමවා කිරී රොටී උයන මුගලන් හිමි සිටී සිටු හට පෙනෙන	ගෙන ගෙන තැන මෙන
මුගලන් සමීදු අහසෙහි වැඩ සිටින කෝසිය මසුරු සිටු මෙතුමන් දකින ලෝබය තරහා මතු වී හිත පපුව මෙලෙසින් තෙරිඳු හට සිටු තෙම කියන	ලදී ලදී රිදී ලදී
ඇයි කිරී රොටී කන්ටද අහසෙහි කොතරමි වෙලා හිටියත් අද නැහැ සිදුවන නිසා ඉන්නට අද වෙන තැනකට ගියොත් හොඳ බව	ඉන්නේ දෙන්නේ බඩගින්නේ සළකන්නේ
නොපෙනෙන ලෙසට කිසි කෙනෙකුට හතර ආවෙමු රොටී ඉවුමට උඩු මහල වනමුත් වතැනටත් ආ මුඩු මහණ මොකවත් නොදෙමි යනු කරදර නොකර	වට කට තට මට
කෝසිය සිටුහු කිවී මේ රළු වචන හොඳටම ඇසුන මුත් සිත තුළ නැතිව මුගලන් තෙරිඳු තවමත් වැඩ සිටිනු බිරිඳට මෙහෙම කීවා ඔහු ඇතිව	ටික සැක දැක දුක

මොහු යන බවක් නැතැ මට නම්
එහෙයින් මොහුගෙ කෘදුර කම
කාලා කිරි රෝටි මහ බඩ
උයපන් කුඩා රෝටියක් මොහු

පෙනෙන්නට
ඇරෙන්නට
පැලෙන්නට
ය ව න් නට

බිරිඳන් එකඟ වී ඔහුගේ වචන
දිය කල පිරි ටිකක් කබලට දැමුව
ඉන් හැදුනා ලොකුම රෝටියක් පුදුම
එය දුටු මසුරු සිටු බැන්නා බිරිඳ

යට
විට
යට
හට

ලොකු වැඩි නිසයි අර රෝටියක්
ඊටත් වැඩිය මෙය ලොකු බව
පිරි වැඩි කල බවයි ඉන් මට
ඊ ලඟ රෝටිය මම මයි දැන්

නුදුන්නේ
දැනෙන්නේ
හිතෙන්නේ
උයන්නේ

සැකයක් සිතා මෙලෙසින් තම බිරිඳ
සිටු තෙම පිරි ටිකක් කබලට දැමුව
හැමටම වැඩිය එය ලොකු එය මොකද
එය දුටු බිරිඳ දැමීමා එක වරම

කෙරේ
වරේ
හොරේ
හුරේ

ලොකු කිරි රෝටි දෙක පැත්තක
මුල් රෝටියක්ම දෙන ලෙස හිත
ලෝභය තරහා ලප්ඵාවද
රෝටියක් ගන්නට හැදුවා හිත

නියාගෙන
හදාගෙන
දරාගෙන
හදාගෙන

ඒ කිරි රෝටි ඇලෙමින් එකිනෙකට
තිබුනා එකක් ගන්නට බැරි පරිදි
මිනිසා කතා කොට බිරිඳට ඇතිව
එන ලෙස උදව්වට ඇයහට කියන

බැඳී
හැඳී
ලැඳී
ලදී

දෙදෙනම අල්ල ගෙන කොන් දෙක රෝටි
ඇද්දා අනේ එහෙ මෙහෙ බන් නැතිව
එනමුත් එයින් එක රෝටියක් නොඑන
තවමත් නොතේරෙන එකමයි පුදුම

ගොඩේ
බඩේ
ලෙඩේ
වැඩේ

හති වැටෙනකල් ඇද බැරි තැන නතර
කිරි රෝටි කෘම දැන් මිනිහට එපා
දාඩිය පිසිනු දැක මේ අන් නොමැති
අයිතක් අල්ලගෙන දේවිය හිනා

උනා
උනා
ගොනා
උනා

අයියෝ මට වසා විය කිරි රෝටි
ඔය ඔක්කෝම අර මුඩු මහණට
වැඩි ලෝඛයත් හොඳනැහැ යයි
ඉඳහනි සිටානෝ උාඩිය

කන්න
දෙන්න
කියමින්න
පියමින්න

සිටු පෝඩුව සමඟ අහසින් වැඩිය
මුගලන් සමීඳු කිරි රෝටි බුදුහිමිට
තොරතුරු කිව්ව විට ගෞතම මුනිඳු
ඒ දෙදෙනමටම බණ වදහළ අයුරු

වදා
පුදා
සඳා
සොඳා

සෝවන් ඵලය ලැබගෙන සිටු
අනහැර මසුරකම කැන කුණු
ඉන්පසු මවිත කරමින් මුළු
දන් පින් කරන්නට විය ලැබ

පෝඩුවම
ලෝඛකම
ලෝකයම
පීතියම

යශෝදරාව රාහුල පුතුව පියතුමා පෙන්නයි...

කහ වීවරය පොරවා රත් පැහැති	ගනේ
බුදු රැස් වීහිදුවා මෙනුවර හතර	අනේ
පිරිවර සමඟ සන්නෝසය ඇතිව	හිනේ
අර යන්නේ උඹේ තාතා තමයි	පුනේ

ලස්සන දිග ඇඟිලිවල රත් පැහැය	තිබේ
දික් වූ විලුඹ හින්දා සිරි පතුල	හෙබේ
සක්විති රජය අතහැර ගිය නමුදු	ඉබේ
දැක්කද පුනේ අදවත් පියතුමා	උඹේ

බුදුරැස් නැමති වතුරෙන් තෙම තෙමා	මඟ
පුදුමයි වඩින හැටි හෙමිනිට නිවා	ඇඟ
මුදුනෙන් වැටී අර යන පියතුමා	ලඟ
කියපන් පුනේ රාහුල පුතු තමා	වඟ

දරුවෙක් ලැබුන දවසෙදී සිය	කුමාරිට
කවුරුද අනේ යන්නේ	භාවනාවට
ඔව් උඹ පියාගෙන් උන මේ	පමාවට
පව් නැහැ අනේ වැඳපන් පියතුමා	හට

මගෙ පොඩි පුනේ උඹ ඉපදුන දවසෙ	ඕයා
බුදු බව ලබන අදහස හදවතෙහි	ලියා
මිනිහෙක් නොයන ගමනක් මහ රැයෙහි	ගියා
බලපන් පුනේ අදවත් උඹ උඹගේ	පියා

නෙත් සනසවන ලෙස බබලන රතට	රතේ
ඇත් රාජයෙකු ලෙස ලස්සන ගමන	ඇතේ
උත්තම පියාගේ චිල්ලී දකුණු	අනේ
රත් පා පියුම් දෙක සිඹ සැනසියන්	පුනේ

මම උඹ තුරුලු කරගෙන මැදී රැයෙහි	ච්ඳා
සතුටින් සිටින අතරෙහි සිරි යහනෙ	නිඳා
රහසෙන් ගිය වරද අමතක කරමි	මෙඳා
වැඳපන් පුනේ දුව ගොස් සිරි පතුල	බඳා

සිය පිය බිරිඳ සිටිනා විට බබෙකු	ලැබී
බලමින් චිදෙස රහසෙන් දොර තිරෙන්	ච්ඪී
තපසට ගිය නිසා අදහස සිතෙහි	තිබී
අදවන තුරුම සිටියේ මම කඳුළු	බිබී

තරු පිරිවැරුණු ලුණිසඳු ලෙස අහස
මහ සඟ සමග යන මහා වීදියෙහි
අර පින්වතා උඹේ තාතා හෙයින්
කියපන් පුතේ උඹේ තොරතුරු දෙපය

මැඳ
වැඳ
හොඳ
වැඳ

මගෙ පොඩි පුතේ තාතට අඬ
අප දෙස බලන්නට අත්පුඩි
බැලුවොත් හොඳයි නැතිනම් එහි
දුවගොස් අනේ මෙහි එන්නට

ගසාපන්
ගසාපන්
දුවාපන්
කියාපන්

අම්මා හඬනමුත් නිතරම කූටියෙ
උන්දැගෙ හිතේ කිසි තරහක් නොමැති
තාතට කියාපන් ඉඳගෙන දෙපය
එනමුත් අනේ නොකියනු මා කියපු

ලැග
වග
ප්‍රග
වග

රහල් පියා යන හැටි දැක රතට
අවුල් ගතිය නැතිවිය මගෙ තිබුණු
කිරිල්ලියක් ලෙස ඔබවත් ඇතිව
ඉගිල්ලෙන්ට මට දැන් හිතෙනවා

රතේ
හිතේ
අතේ
පුතේ

අල්ලාගෙන සිවුර පිරිසෙන්
උඹේ කට ලඟට ඔහුගේ කණ
තව තව දුක් නොදී අම්මගෙ
කියපන් ගෙදර එන්නට උඹේ

අෂත්කොට
පාත්කොට
ආත්මෙට
තාත්තට

පෙර පෙර කඳුළු පසුගිය හය
මා මෙන් දුක් වීඳපු වෙන ඇඟහක්
පුදුමයි වියා යන හැටි නැතිවම
බුදු වෙන අයට උනුවෙන පපුවක්

අවුරුද්ද
ඇත්ද
සද්ද
නැද්ද

මොනවා ඇද්ද නොදනිමි මම ඔහුගෙ
එහෙයින් ඔහුට දොස් කීමත් සුදුසු
දුවගොස් ඇඳිනගෙන තාතා නොසිට
හනිකට මෙහෙ වරෙන් මගෙ රත්තරන්

හිතේ
නැතේ
වෙතේ
පුතේ

රාහුල පුතු පියතුමා අමතයි..

තාතා මොකද පොරවාගෙන කහ	රෙද්ද
අම්මා වගේ ඔබ මට ආදරේ	නැද්ද
හොඳ නැතැ ඔයා යනහැටි නැතිවම	සද්ද
තාතේ ගෙදර යන්නට එනවද	නැද්ද

තාතේ ඔබට රහසකි මේ	කියන්නේ
කහරෙදි ඇඳගෙනයි අම්මත්	සිටින්නේ
නිතරම වියන් ඇඳ සරසා	තියෙන්නේ
එනමුත් අනේ අම්මා බිම	නිදන්නේ

ඔබ මෙහි ආව බව දැනගත් විටම	අනේ
මාවත් වඩාගෙන සිඹ සිඹ ඇතිව	සෙනේ
දුවගොස් ජනෙලය ළඟමයි නතර	උනේ
තාතේ අදයි අපෙ අම්මා සිනහා	උනේ

අම්මා සිටින්නෙන් හිස මුඩු කරපු	ගමන්
කෑමක් කතත් කන්නේ මැටි වළඳේ	දමන්
නිතරම අඩයි කඳුලෙන් මුළු ඇඟම	තෙමන්
අම්මා බලන්නට තාතේ ගෙදර	යමන්

තාතේ ඔබේ මවගෙ නම මහ	මායා
විය මට කීවෙ මගෙ සුද්ධෝදන	සී යා
ඔබ ඉපදිලා දින හතකට පසු	දායා
උන්දැ කොහෙද ගිය බව කියනවා	ආයා

අම්මා නිදන්නේ දවසට පැයයි	දෙකයි
උන්දැගෙ වැඩේ කොච්චරවත් අඩන	එකයි
මට විය බලා ඉන්නට බැරි තරම්	දුකයි
මා මෙහි එව්වෙ ඔබ චිදියෙ එනවා	දැකයි

පෙනිනා මට මගේ තාතා ඔබය	කියා
සීයට කියන්නට එවෙලෙම දුවලා	ගියා
කවි පන්තියක් හරි හොඳ ලස්සනට	කියා
අම්මා මොකද උඩ පැන්නේ දැකලා	ඔයා

අම්මා අන්න බැලුවා උඩු මහලෙ	දොරෙන්
මොනවද කියනවා අත දික් කරලා	වැරෙන්
ඇයි ඔබ ගියේ මා ඉපදන දිනම	හොරෙන්
තාතේ ඉතින් අපෙ ගෙදරට යන්නට	වරෙන්

ඉඳගෙන වැතිරගෙන කාමරයෙහි
කිසි කෂමක් නැතිව ඉර හැරෙනට
ඉති බිඳ බිඳ හඩයි අම්මා හැම
තානේ මමයි උන්දැගෙ කඳුලැලි

අස්සේ
පස්සේ
තිස්සේ
පිස්සේ

මෙපමණ කළක් අපෙ අම්මා විඳපු
තාතට අනේ බාරයි නැති කරන
උන්දූ බලා සිටිනා හැටි ඇහැට
හොඳනැහැ ඔයා තව ගෙදරට නොගිය

දුක
චික
දැක
චික

තාතා මොකද අකමැති වැඩි
අම්මා බලන්නට යමු
චනචිට ගමට මෙපමණ කල්
මොනවද ගෙනාවේ රාහුල පුතා

කතාවට
මාලිගාවට
බලාසිට
හට

තාතා මහා කරුණාවන්තයෙකි
අම්මා කියනමුත් නිතරම ඇතිව
මටනම් නිතෙන්නේ මහා කළුගලකි
චනචද නැද්ද තානේ අද ගෙදර

කියා
දයා
කියා
ඔයා

කුණ්ඩලකේසි කථා වස්තුව

රජගහ නුවර දඹදිව පරම
 චිහි සිටු ගෙයක් විය විය බොහොම
 හිමිකාරයෝ චිහි සිටු බමුණු
 ඒ දෙදෙනාට සිටියේ එකම

රමනියයි
 පැරණියයි
 බැමණියයි
 දියණියයි

මව්පිය දෙදෙන විඳ දරු සම්පතෙහි
 ඇතිදැඩි කළා ඇය රැකගෙන විලස
 රජගහනුවර සිටි රූ රූපිණියක
 පරසිදු උනා ඇය දඹදිව හතර

රස
 ඇස
 ලෙස
 දෙස

දවසක මේ කුමාරිය උඩුමහලේ
 ඉදිරියේ තිබෙන වීදිය දෙස බලන
 හොර දෙටු තරණයෙකු වෙත චිහි දකින
 ආදර සිතක් ඇති විය ඇගෙ පපුව

ඉඳ
 සඳ
 ලද
 මැද

වදමල් දම්වලින් සරසා සියලු
 වදබෙර ගස ගසා ගෙනයන අතර
 ඔහු මරණයට කැපඋන මහ හොරෙකු
 වැටහුන නමුත් ඇය බැලුවා ළඟම

ඇඟ
 මඟ
 වග
 ළඟ

දුවගොස් යහනමත මුලු ඇඟ වසා
 කෑ ගස ගසා ඉකි බිඳ බිඳ හඩා
 තෙමමින් සියලු ඇඟ කඳුළුලි පෙරා
 හිටියා ඔහුට ඇති ආලය කියා

ගෙන
 ගෙන
 ගෙන
 ගෙන

දකිමින් දියණියගෙ මෙම පෙරළියට
 හිඳුනා මවගෙ උගුරෙහි සහ කටෙහි
 සිදුවන විපත දැක ඊළඟ මොහොත
 මව්පිය දෙදෙන කියයුතු දෙය කියන

මුළු
 කෙළු
 තුළු
 කළු

ඇය පිළිනොගෙන මව්පිය දෙදෙනගෙම
 කිව්වා ඇගේ අදහස ඉටු කරන
 ඒ මහ හොරා ඇගෙ හිමියා කරනු
 කළ යුතු දෙයක් නැති බව දැන කඳුළු

බස
 ලෙස
 මිස
 පිස

ලොකු අල්ලසක් දී නිලධාරියා
 ඒ මහ හොරා ගෙන්නා මාලිගා
 ඇඳුමින් පැළදුමින් සරසා මනා
 පාවා දුන්නෝය ඔහු සිටු

හට
 වට
 කොට
 කුමාර්ට

පසුවිය මාස ගණනක් මෙම
දෙදෙනම සතුව දැක්විය චිකිතසා
චිකිත් දිනක් ඔහු බිරිඳට කතා
කිව්වා මෙලෙස බොරුවක් ඇස මුලා

විවාහට
හට
කොට
කොට

මා මරවන්ට ඇරගෙන යන විටදී
මහා ලොකු බාරයක් වුයෙමි පපුව
චිකිත් පිදිය යුතු දෙය දෙව් රුවට
බාරය ඔප්පු කෙරුමට හෙට දවස

විදා
දව
පුදා
හොඳා

නොසිතා සැකක් වී ගැන තම හිමි
බාරය පිණිස ගතයුතු දෙය පොදි
පසුදින උදේ මදහස මුහුණෙහි
වී බව මතක් කරමින් හිමි හට

හින්දා
බන්දා
රන්දා
වැන්දා

ඇස ඊලඟට පිළිගෙන සිය හිමිගෙ
වටිනා ඇඳුම් පැළදුම් ඇඳ පැළඳ
දිග දුර නොබලමින් යා යුතු ගමන
ගල මුදුනට ගියා බාරය දෙවන

අණ
ගෙන
ගැන
මෙන

මිනිසා වෙහෙස වී සිටි ඇගෙ මුහුණ
බිහිසුන ලෙසට මහා ලොකුවට හිනනා
කණ කර බරණ දෙස යලි හිටු බැලුම
වීවා ගලවන්ට බිරිඳට නියම

බලා
වෙලා
හෙලා
කලා

මා උන බාරයක් නැත දෙවියෙකු
මට ඕනෑ කලේ අරගැනුමට
උඹ දැන් මරමි මෙම ගල පහලට
මිනිසා මේ ලෙසට සිටි කුමරිට

ගාවා
ඕවා
බාවා
කීවා

ඇසහට දැනුයි වැටහුනෙ මිනිහගෙ
කඳුළින් දුකින් තෙමුනා නෙත සිත
කළ යුතු කිසි දෙයක් නැති බව දැක
ඇස විචිතරව කීවා ඔහු හට

තරම
දෙකම
දැකම
මෙහෙම

ඔබහට ඕනනමි මේ හැම දෙය
චිකිත් තිබේ කරුණක් මට
මා මැරුමට කළින් ඔබහට
කරුණාකරලා හිමියනි මට

ගන්න
පවසන්න
වැඳගන්න
ඉඩදෙන්න

ඉදිරියේ ඉඳන් වැඳ ඇය කඳුලැල්ල
පස්සට වැදීන්හට ගොස් සැනසිල්ල
මිනිහගේ පිටට අත තබමින් එල්ල
එක පාරටම ගල පහලට තල්ලු

හෙලා
බලා
බලා
කලා

මිනිහා ඇටෙවී උගුලට ඔහුම
එහෙයින් කුමරියගේ පිවිතය
රක්දේවතාවෙක් විය දැකලා
එවිටම මෙන්න මේ ලෙස ඔහුට

අහුඋනා
ගැලවුනා
හිනැහුනා
කියවුනා

හැමවිට පිරිමි පමණක් පණ්ඩිත
මහා මෝඩයන් ලෙස ඔවුහුද වැඩ
කරණට තැනට ගැලපෙන විදියට
කටයුතු කරන පණ්ඩිත ගැහැණුද

නොවෙති
කරති
හැණති
සිටිති

ඹබ සිය දෙසිය ගණනක් පහළට
මිනිහගේ මුළු ශරීරය විය සුණු
ඇසුවිට දේවතාවා පැවසුව
උක බිය දෙකම දුරුවිය ඇය තුළ

වැටුණු
විසුණු
කරුණු
තිබුණු

සාධු... සාධු... සාධු...

කතු හිමි ගැන



රටේ අනාගත සංවර්ධනයට ඉවහල් වන සාහිත්‍ය ප්‍රබෝධයත්, අධ්‍යාපනයේ ගුණාත්මක දියුණුවත්, සාහිත්‍ය නිර්මාණකරණය විභවතා කොටගත් අනාගත පරපුරේ හැකියාවන් ඔප් නැංවීම සහ එළි දැක්වීමට වේදිකාවක් ගොඩ නැගීම වැනි බහු විධ පරමාර්ථ ඇතිව 2014 වසරේ පටන් මගේ සංකල්පයකට අනුව ක්‍රියාත්මක පාසල් දරුවන් ග්‍රන්ථ කරණයට යොමු කරන ක්‍රියා මූලික පර්යේෂණ ව්‍යාපෘතිය යටතේ මේ වන විට ලේඛක අංකුර හැට දහසකට වැඩි ප්‍රමාණයක් දේශීය සාහිත්‍ය කෙතේ රෝපණය කිරීමට ලැබීම අප ලැබූ භාග්‍යයකි. එම බීජ දැවුලා වැඩෙන්නට අවැසි සරු පසක් සැකසීම සමාජ වගකීමයි. පාසලක් මුල් වීමෙන් අධ්‍යාපනයේ ඵලදායීතාව වෙනුවෙන් වසර ගණනාවක් අධ්‍යයනය වූ පාසල්, කලාප, පළාත් ජාතික හා ජාත්‍යන්තර තලය දක්වා ක්‍රියාත්මක කර ඇති මෑත ඉතිහාසයේ එකම ව්‍යාපෘතියයි.

මෙවර ඒ සඳහා පිරිවෙන් ශිෂ්‍ය භික්ෂූන් වහන්සේලා ද සම්බන්ධ කර ගැනීම විශේෂත්වයකි. එයින් ද අප හිතවත් මධ්‍යම පළාත් පිරිවෙන් ගුරු උපදේශක (පෙරදිග ශාස්ත්‍ර හා හසුරු කුසලතා) ශාස්ත්‍රපති පණ්ඩිත පූජ්‍ය පාත්‍රාගල ගෝතම හිමියන් ද අපගේ කෙටි මතක් කිරීමෙන් ග්‍රන්ථයක් සම්පාදනයට එක් වීම අතිශය විශේෂත්වයකි.

උන්වහන්සේ කලින් ද ග්‍රන්ථ රචනා කර ඇති යතීන්ද්‍රයන් වහන්සේ නමකි. උන්වහන්සේගේ මෙම “කවියෙන් කිවත් බුදුබණ බුදු බණම තමා” යන කෘතියට පසුවදහක් සැපයීමට ලැබීම ද මාගේ භාග්‍යයක් කොට සළකමි. පිරිවෙන් කේන්ද්‍රයෙහි කීර්තියට පත් පූජ්‍ය පාත්‍රාගල ගෝතම හිමියන්ට තවත් මෙවැනි අධ්‍යාපනික හා ජාතික ආගමික මෙහෙවරක් කිරීමට ශක්තිය දෙබරියය ප්‍රාර්ථනා කරමි.

ව්‍යාපෘති නිර්මාතෘ සම්බන්ධීකාරක
සෙනෙවිරත්න මහලේකම්.

ISBN NO : IS38914

Rs. 200/=